

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Pedagogická fakulta

Katedra hudební výchovy

**Hudební osobnosti Čáslavska a jejich kulturní přínos
regionu**

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Petra Bělohávková, Ph.D.

V Praze dne 19. 11. 2010

.....
Michaela Řezníčková

Potvrzuji, že jsem bakalářskou práci na téma Hudební osobnosti Čáslavska a jejich kulturní přínos regionu vypracovala zcela samostatně a použila jen prameny, které uvádím v příložené bibliografii. Zároveň prohlašuji, že odevzdaná elektronická verze práce je identická s její tištěnou podobou.

.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala paní PhDr. Petře Bělohávkové, Ph.D. za vedení bakalářské práce, z Městského muzea v Čáslavi děkuji paní PhDr. Drahomíře Novákové a Soně Dedíkové, ze Státního archivu v Kutné Hoře paní PhDr. Janě Vaněčkové. V neposlední řadě také Základní umělecké škole J. L. Dusíka v Čáslavi, panu Bc. Filipu Jeriemu, Mgr. Jiřímu Tlapalovi a Mgr. Libuši Škarkové. Doplnující informace jsem dostala od Mgr. Jany Vrnákové, Věry Karlíkové, Jarmily Holkové a Mgr. Lady Markové.

Obsah

Obsah	4
Úvod.....	6
1 Region Čáslavsko.....	8
1.1 Historie regionu.....	8
2 Osobnosti světového významu.....	10
2.1 Jan Ladislav Dusík.....	10
2.2 František Benedikt Dusík.....	12
2.3 Jan Václav Stich.....	12
2.4 Alexander a Raimund Dreyschockovi.....	14
2.5 Gustav Náhlovský.....	15
3 Regionální osobnosti.....	16
3.1 Jan Josef Dusík.....	16
3.2 Jan Váchů.....	17
3.3 Otto Ullmann.....	18
3.4 Josef Malý.....	18
3.5 Ignác Händl.....	19
3.6 Silvestr Hipman.....	20
3.7 Stanislav Mach.....	22
3.8 Zdeněk Kožina.....	23
3.9 Jan Vratislavský.....	24
3.10 Jan Vedra.....	25
3.11 Jaroslav a Miloslava Machotkovi.....	25
3.12 Miloš Resl.....	27
3.13 Jaroslav Tůma.....	27
3.14 Zdeněk Lauterbach.....	28
4 Hudební instituce, tělesa a další osobnosti s nimi spjaté.....	30
4.1 Literátské bratrstvo.....	30
4.2 Dusíkovo divadlo.....	31

4.3 Městská hudební škola.....	33
4.4 Čáslavské hudební středý	36
4.5 Hlahol a Volné pěvecké sdružení.....	36
4.6 Chrámový sbor	40
4.7 Dětský pěvecký sbor.....	40
4.8 Dechový orchestr mladých ZUŠ J. L. Dusíka.....	43
4.9 Pěvecký sbor Střední odborné školy pedagogické.....	46
4.10 Čáslavská chrámová schola.....	48
Závěr	49
Resumé.....	51
Summary.....	51
Bibliografie	52
Seznam příloh.....	1

Úvod

Hudba vždy byla a stále je určitým kulturním projevem lidské společnosti, který je budován na různých místech po celém světě. Veškeré kulturní akce, sváteční chvíle či slavnostní akce probíhají za doprovodu hudby a ani Čáslav nezůstala v tomto směru výjimkou, hudba ji doprovázela od dob dávné minulosti. Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila oblast Čáslavska, neboť se jedná o místo mého narození a o místo, kde jsem zatím strávila většinu svého života a kde jsem se také poprvé začala sama hudbě věnovat. Spojení místa mého původu s jeho hudební stránkou pro mě bylo příjemnou volbou a zároveň výzvou, dozvědět se co nejvíce.

S čáslavským regionem je odedávna spojováno mnoho hudebních skladatelů, sbormistrů, učitelů a jejich žáků, kteří měli velký kulturní podíl na rozvoji města právě po stránce hudební. Z mého rodného kraje vyšla v minulé době a v současnosti stále vychází řada vynikajících hudebníků, jež stojí za bližší zmínku.

Osobnosti můžeme pomyslně rozdělit na dva hlavní proudy. Do jednoho z nich spadají jedinci, kteří nepůsobili pouze v našem regionu, ale kteří v určité životní etapě opustili své působiště a usadili se v místech, kde jejich dílo dokázalo dosáhnout celostátní až světové úrovně. Na druhé straně stojí osobnosti, které působily pouze na Čáslavsku a zůstaly do konce svého života tomuto kraji věrní. Neznamená to však, že by jejich kvality byly horší, naopak svou tvorbu a hudební nadání obětovaly pro rozvoj svého kraje či města.

Chtěla bych začít důležitou osobou v rozvoji hudebního života na Čáslavsku, Janem Ladislavem Dusíkem, synem Jana Josefa Dusíka. Jde právě o osobnost, která zdánlivě neměla téměř žádný hudební přínos pro město, protože většinu svého života působil J. L. Dusík mimo rodné Čechy v zahraničí, hlavní spojitostí však nadále zůstává jen místo narození. J. L. Dusík přesto zůstane na všech místech uznáván jako největší čáslavská osobnost vůbec. Nejenom on, ale i další osobnosti jako Giovanni Punto, bratři Alexander a Raimund Dreyschockovi či Gustav Náhlovský dokázali překlenout hranice naší vlasti.

Byli to zejména učitelé, sbormistři, ale i nástrojoví virtuóзовé a skladatelé, jejichž snaha a úsilí se výrazně projevila na vývoji tohoto regionu a měli pro něj důležitý kulturní přínos. Zůstali Čáslavi věrní po celý život i přesto, že se ve většině případů nejednalo o jejich rodný

kraj, ale byli sem z různých důvodů předurčeni. Ráda bych v tomto bodu bakalářské práce zmínila Jana Josefa Dusíka, Jana Váchů, jilemnického rodáka Stanislava Macha, Silvestra Hipmana, který se postaral o založení tzv. „Čáslavských hudebních střed“, Josefa Malého, Otto Ullmanna a mnoho dalších.

Dalším bodem své práce bych ráda přiblížila, kolik různých hudebních těles a institucí na Čáslavsku vzniklo díky osobnostem, o kterých bude práce pojednávat, kdo z nich se stal jejich součástí a zda některé z nich stále existují či vznikly úplně nové.

V Čáslavi našly své zázemí i četné pěvecké spolky. Přibližně od 15. století zde byla patrná činnost literátského bratrstva, na počátku 19. století došlo k založení zpěváckého sboru „Kovář,“ o několik let později k vytvoření ženského sboru „Vlastimila“, které později splynuly v jeden existující spolek „Hlahol“. Později se z Hlaholu vyčlenilo tzv. Volné pěvecké sdružení pod vedením Antonína Pospíšila. Manželé Machotkovi byli také jedni z těch, kteří zde vedli dlouhou dobu Dětský pěvecký sbor. V současné době funguje v Čáslavi pěvecký sbor Střední odborné školy pedagogické, dále sbor při ZUŠ J. L. Dusíka v Čáslavi či Čáslavská chrámová schola.

Významným datem byl rok 1930, kdy město založilo hudební školu, kde působila většina již výše zmíněných osobností. Při této škole byl zároveň roku 1975 z podnětu tehdejšího ředitele Miloše Resla založen dechový orchestr Čáslavanka. S příchodem učitele Zdeňka Lauterbacha se orchestr rozrostl a dodnes se pyšní bohatou minulostí, která si v bakalářské práci zaslouží bližší zmínku.

Cílem práce tedy bude nashromáždit co nejvíce informací o různých hudebních osobnostech, které se podílely na rozvoji našeho regionu. Rozhodla jsem se zaměřit nejen na historický vývoj a s ním osobnosti spojené, ale z části i na působení a hudební život ze současného pohledu, na různé kulturní a hudební instituce, spolky a sdružení, které obohatily a nadále obohacují náš čáslavský hudební život. Ve své práci si kladu otázku, zda ze své kulturní tradice město i nadále čerpá.

Většinu potřebné literatury a pramenů pro svou práci jsem našla v Městském muzeu v Čáslavi, ve Státním archivu v Kutné Hoře, v Základní umělecké škole J. L. Dusíka v Čáslavi a z osobního vyprávění hudebníků a učitelů, kteří se podílejí na současném hudebním životě v Čáslavi. Na přílohách v závěru jsou zobrazeny některé osoby, o nichž práce pojednává.

1 Region Čáslavsko

Region Čáslavsko je oblast ve středních Čechách, do které spadá i samotné město Čáslav, ležící v okrese Kutná Hora. Starobylé město se rozkládá na rozhraní Českomoravské vrchoviny a Polabské nížiny, z východní strany jej obklopují Železné hory, od Polabí je chráněno kopcem Vysoká a z nepatrné části se jej dotýká Vysočina. Čáslav patří svou rozlohou 3,5km² ke středně velkým městům a od roku 2008 čítá přes deset tisíc obyvatel. I přes poměrně malou rozlohu a nízký počet obyvatel se město může chlubit gotickým kostelem sv. Petra a Pavla, přibližně z 11. až 12. století, dosahující imponující výšky 88,5 metrů a tvořící tak dominantu celého kraje.¹

1.1 Historie regionu

Z mnoha archeologických nálezů je patrné, že oblast byla již od pravěku osídlena mnoha kulturami a byla významným hospodářským a kulturním střediskem. Přibližně v 9. století osídlili místo Slované, o století později založený Hrádek je spojován se slavným rodem Slavníkovců, z jehož podhradí časem vznikla osada Čáslav, s jejímž názvem se můžeme poprvé setkávat přibližně od roku 1052. Obecně je však známo, že počátky tohoto místa jsou spojovány s králem Přemyslem Otakarem II., který přibližně ve 2. polovině 13. století založil toto gotické město. Stalo se centrem německých kolonistů z Dolního Porýní, kteří město osídlili a bylo tomu tak až do husitských válek, kdy se město opět začalo přirozeně počesťovat a rychle se rozvíjet.

Na jaře roku 1421 se Čáslav přihlásila k revolučnímu husitskému programu, tedy v době, kdy Jan Žižka z Trocnova se svým vojskem obsadil město. V červnu téhož roku se v gotickém kostele sv. Petra a Pavla sešel památný husitský sněm, který mimo jiné zvolil Jana Žižku jako člena zemské vlády. Od této chvíle zde Žižka často pobýval a město začalo vzkvétat. Avšak během vojenského tažení na Moravu, 11. října 1424, Žižka u Přibyslavi

¹ *Meucaslav.cz* : *Oficiální stránky města Čáslav* [online]. [200?] [cit. 2010-10-05]. Současnost Čáslavi. Dostupné z WWW: <<http://www.meucaslav.cz/mesto-caslav/zakladni-informace/soucasnost/>>.

zemřel. Pozůstatky samotného vojevůdce Jana Žižky jsou dodnes uchovány v Žižkově síni v budově radnice.

V 15. a 16. století postihly Čáslav velké požáry. Téměř celé město lehlo popelem, čímž nejen přišlo o vzácné písemné památky, ale na nějakou dobu se i zastavil vývoj města.²

I přes všechny tyto události zažila Čáslav na konci 16. století hospodářský i kulturní rozmach. Měla své cechovní organizace, kupeckou společnost, humanistickou latinskou školu, dochovaly se také například i významné čáslavské kancionály, které jsou dokladem činnosti literátského kůru. Tento vývoj byl bohužel opět pozastaven, tentokrát třicetiletou válkou, která uvrhla město zpátky do úpadku, a to až do poloviny 18. století, kdy se město stalo sídlem krajského úřadu a začalo se opět rozvíjet.

V letech 1766–1769 byla vybudována nová radnice v barokním stylu jakožto místo, kde probíhala první obrozenecká divadelní představení, veřejná představení i koncerty a dodnes se pyšní bohatou minulostí.³ V 19. století se začala Čáslav jak kulturně, tak i hospodářsky rozmáhat a začaly zde vznikat vyšší vzdělávací instituce. O století později se rozvíjely i hospodářské a peněžní ústavy a jiné potřebné instituce a celkově došlo k nové výstavbě města.⁴

Můžeme tedy pozorovat, že jako každé jiné město, tak i Čáslav skýtá bohatou historii a najdeme zde spoustu zajímavých a vzácných památek a míst. Město, zejména v poslední době, je bohatě obnovováno a vývoj zde nebyl zdaleka ukončen, ba naopak. Čáslav má pro další rozvoj velice dobré podmínky a i kulturní život zde stále hraje důležitou roli.

² SPÁČIL, J. *Čáslav město a okres*. Brno : Národohospodářská propagace Čech a Moravy, 1940. 136 s.

³ZADROBÍLKOVÁ, E. *Hudební život v Čáslavi, podíl učitelů LŠU na něm.*. Hradec Králové, 1980. 74 s. Diplomová práce. Pedagogická fakulta v Hradci Králové.

⁴HOŘEJŠÍ, V. *Oficiální stránky města Čáslavi* [online]. 2009 [cit. 2010-11-01]. Stručná historie na katastru dnešní Čáslavi. Dostupné z WWW: <<http://www.meucaslav.cz/mesto-caslav/zakladni-informace/historie/>>.

2 Osobnosti světového významu

Jak již bylo zmíněno v úvodu, v jednom z pomyslných proudů stojí právě ti hudebníci, kteří sice jsou nějakým způsobem spjati s tímto krajem, ale „bohužel“ zde působili jen krátkou dobu, neboť většinu svého života strávili v zahraničí. Můžeme být poctěni tím, že jejich tvorba dokázala dosáhnout až za hranice naší vlasti a reprezentovat nás na světové úrovni.

2.1 Jan Ladislav Dusík

Jan Ladislav Dusík⁵, v cizině znám jako Dussek, se narodil v Čáslavi 12. února 1760 a řadí se tak časově k hlavním představitelům tzv. české emigrace 2. poloviny 18. století. Jan Ladislav Dusík se může honosit titulem nejvýznamnějšího a nejznámějšího čáslavského rodáka, který se jako prvorozený narodil do rodiny slavného kantora a varhaníka Jana Josefa Dusíka a Veroniky Dusíkové, rozené Štěvetové, rovněž výborné hudebnice, zpěvačky a harfenistky.

Prvotního vzdělání se mu dostalo od svých rodičů. Začal již jako malý chlapec s hrou na klavír a později i na varhany. Navštěvoval gymnázium v Jihlavě, v Kutné Hoře a v Praze na Novém Městě. Po středoškolských studiích započal studium filozofie na Univerzitě Karlově. Díky cestě, kterou podnikl do Nizozemí s hrabětem Männerem, zahájil naplno svou uměleckou dráhu klavírního umělce. Od roku 1780 pobýval v Holandsku, kde začal komponovat své dodnes dochované první skladby. Od té doby působil na mnoha evropských místech – Hamburk, Berlín, Haag, Frankfurt nad Mohanem, Petrohrad, Paříž, Milán a další. Nejvíce působil jako hudebník, varhaník a učitel, ale i sám si doplňoval hudební vzdělání, například v Německu u významného hudebníka Carla Philippa Emanuela Bacha.

J. L. Dusík žil velice dlouhou dobu v Paříži, kam přišel roku 1786. Díky svému prvnímu úspěšnému koncertu ve Versailles si získal přízeň královny Marie Antoinetty, která mu nabídla místo u dvora, které nakonec nepřijal. Poté odjel za svým bratrem Františkem Benediktem Dusíkem do Milána, který v té době působil jako kapelník opery La Scala. Odtud se pak vydal na koncertní turné po Itálii, jelikož musel Paříž opustit z důvodu Velké

⁵ Příloha č. 1

francouzské revoluce a uchýlil se do Londýna, kde zakotvil na následujících 10 let. Setkal se zde s mnoha významnými osobnostmi, například s pianistou Muziem Clementim či Josephem Haydnem. J. Haydn zde roku 1790 vystupoval jako pianista v rámci Salomonových koncertních podniků a udržoval s Dusíkem dlouholeté přátelství a velice si ho vážil. V Londýně se J. L. Dusík oženil se Sofií Corri, dcerou italského učitele zpěvu a založil s jejím otcem hudební vydavatelství Corri, Dussek & Comp. Po jeho úpadku odešel do Hamburku, kde také poznal skladatele L. Spohra.

Roku 1802 byla Čáslav poctěna návštěvou J. L. Dusíka, kde koncertoval společně s Giovannim Puntem (viz kapitola 2.3), hráčem na lesní roh z nedalekých Žehušic. Dlouho se zde nezdržel, neboť nastoupil do služeb pruského prince Ludvíka Ferdinanda, později do služeb prince Isenburgského a knížete Talleyranda. Ke konci svého života příliš nekonzertoval, naopak se věnoval více skladatelské činnosti a odebral se zpátky do Paříže, kde také 20. března 1812 nakonec v Saint-Germaine u Paříže umírá.

Dusíkovo dílo obsahuje zejména etudy, menuety, variace, fugy, polonézy, klavírní skladby i koncerty. Jeho tvorba čítá přes 300 skladeb, psaných převážně pro klavír, harfu a pro komorní hudbu.⁶

Zájem o osobnost J. L. Dusíka byl odjakživa velký a je tomu tak doposud. V roce 1960 vznikl k příležitosti 200. výročí Dusíkova narození projekt pod názvem „Dusíkova Čáslav“, vytvořený na popud místního ředitele hudební školy Stanislava Macha, gymnaziálního profesora Milana Marka a hudebního skladatele a zakladatele Dusíkova ústavu Silvestra Hipmana. Díky tomuto podnětu a spolupráci Dusíkova ústavu, Lidové školy umění a Městské osvětové besedy se i nadále pokračovalo v rozšiřování a propagaci osobnosti Jana Ladislava Dusíka, a to zejména ve formě různých přednášek, výstav, koncertů našich i hostujících umělců či expozic v Dusíkově síni městského muzea. Zároveň měla akce sloužit i k posílení hudebního života ve městě vůbec. Projekt Dusíkova Čáslav vytrval doposud, proto se v letošním roce 2010 město opět navrátilo k oslavám, tentokrát 250. výročí Dusíkova narození.⁷

Většinou bývá zvykem, že významné budovy či instituce i ulice bývají spojeny s významnými jmény, jež se k danému městu váží. Ano, ani Čáslav není výjimkou.

⁶ PROKOP, J. *Jan Ladislav Dusík*. Vltava. 2009, roč. 14, č. 4, s. 24.

⁷ BĚLOHLÁVKOVÁ, P. Jan Ladislav Dusík a jeho Čáslav 2010. *Čáslavské noviny*. 1. března 2010, 3, s. 16.

Nalezneme zde ZUŠ J. L. Dusíka v Čáslavi (viz kapitola 4.3), Dusíkovo divadlo (viz kapitola 4.2), ulici J. L. Dusíka, Dusíkův ústav, Dusíkovu síň.

2.2 František Benedikt Dusík

František Benedikt Dusík, též zvaný František Josef Dusík, bratr J. L. Dusíka, se narodil 22. března 1765 v Čáslavi. Učil se na klavír, housle a violoncello a zastupoval svého otce Jana Josefa Dusíka i ve hře na varhany.

Jako výborného hudebního skladatele a kapelníka jej uznávali převážně v zahraničí, především v Itálii v Mortaře, v Benátkách či v Milaně, jako kapelníka opery La Scala a varhaníka v Lublani.

F. B. Dusík komponoval opery, oratoria, symfonie, psal sonáty, tria, koncerty pro housle, klavír. Zemřel roku 1816 v Kraňsku.⁸

2.3 Jan Václav Stich

Jan Václav Stich⁹ se narodil 28. září 1746 v Žehušicích nedaleko Čáslavi. Bylo patrné, že již od narození vykazoval známky hudebního nadání a jeho učitelé, Jan Herlich a Josef Klazer mu dali dobré základy pro budoucí „hudební kariéru“.

J. V. Stich je znám jako vynikající hráč na lesní roh. K tomuto hudební nástroji se dostal již v dětství, když každou neděli slyšel v kostele a před žehušickým zámek hrát kapelu místního majitele panství Jana Josefa Thuna z Hohensteinu a rodiče se rozhodli dát mladého Sticha také na studium hudby. Brzy se z něj stal tak vynikající hudebník, že ho hrabě Thun vyslal do Prahy, aby se ve hře zdokonalil. Díky tomu se J. V. Stich dostal až do Drážďan k hudebnímu virtuosovi Karlu Houdkovi a již v sedmnácti letech byl dokonalým umělcem.

Po návratu do svého rodného kraje se stal členem žehušické zámecké kapely. Umínil si však, že by chtěl být ještě lepší a rozhodl se odtud roku 1768 utéct nadobro. Hrabě Thun

⁸ ČERNUŠÁK, G.; ŠTĚDRŇ, B.; NOVÁČEK, Z. *Československý hudební slovník : osob a institucí, svazek první A-L*. Praha : Státní hudební nakladatelství, n.p., 1963. 856 s.

⁹ Příloha č. 2

okamžitě nařídil, aby byl pronásledován, chycen a přiveden zpět. Stichovi se podařilo ukrýt díky skutečnosti, že přijal nové umělecké jméno Giovanni Punto, pod kterým se také světově proslavil.

Procestoval téměř celou Evropu. I takové osobnosti jako W. A. Mozart či Ludwig van Beethoven byli jeho nadáním nadšeni. Samotný Beethoven pro něj dokonce v roce 1800 napsal klavírní sonátu F dur se sólem pro lesní roh. Giovanni Punto se rovněž věnoval skladatelské činnosti. Tvořil zejména různé kompozice pro lesní roh, dále se dochovalo asi čtrnáct koncertů, mnoho duet, terčet, kvartet. Přepracoval také školu pro lesní roh.

O rok později, roku 1801, se rozhodl navštívit rodné Čechy, kde koncertoval v Praze ve Stavovském divadle. Roku 1802 přicestoval do Čáslavi, kde 15. září uspořádal koncert s již v té době slavným Janem Ladislavem Dusíkem. Oba skladatelé nebyli v této době již jen regionálními osobnostmi, nýbrž se řadili mezi světový hudební výkvět.

G. Punto měl dále v plánu roku 1803 odcestovat do Paříže, ale přepadla ho nemoc, se kterou bojoval celých pět měsíců, bohužel neúspěšně. 16. února 1803 v Praze umírá a je pochován na Malostranském hřbitově v Košířích.¹⁰ I v jeho rodných Žehušicích byla na nádvoří zámku na jeho počest dne 21. června 1931 odhalena pamětní deska.

Pravidelně od roku 1983 je pořádán jedinečný červnový festival, tzv. Slavnosti lesního rohu, právě na počest tohoto vynikajícího hornisty. Hlavní část koncertů probíhá v budově základní školy v rodných Žehušicích a zbytek programu se koná v místech Žehušické obory, v kostele či v přilehlých obcích. Součástí těchto událostí také bývá skladatelská soutěž, jejíž vítězné kompozice vždy zazní v rámci slavností.¹¹

Dne 18. června 2008 se v Čáslavi uskutečnila další velká událost na počest tohoto hudebníka. Projekt Giovanni Punto – 240 let světové legendy lesního rohu. Při této příležitosti byla starostou města a ředitelem České spořitelny slavnostně odhalena pamětní deska, připomínající společný koncert G. Punta a J. L. Dusíka dne 16. září 1802. Jedná se o dům, kde

¹⁰ Archiv Městského muzea v Čáslavi, Čáslav.

¹¹ *Vítejte.cz* [online]. 2008 [cit. 2010-11-01]. Slavnosti lesního rohu. Dostupné z WWW: <<http://www.vitejte.cz/objekt.php?oid=4664&j=cz>>.

kdysi svého času pobýval rytíř Ignác von Windtman, tedy v dnešní budově České spořitelny na Žižkově náměstí.¹²

2.4 Alexander a Raimund Dreyschockovi

Bratři Alexander a Raimund Dreyschockovi se narodili na Žákách nedaleko Čáslavi, do rodiny hospodářského správce a ředitele velkostatku. Starší bratr Alexander Dreyschock¹³ se narodil 16. října 1818 a od dětství byl u něj patrný hudební talent, stejně tak jako u jeho bratra. Již jako osmiletý chlapec vystupoval poprvé na veřejnosti, a proto se ve svých patnácti letech rozhodl odejít do Prahy, kde začal studovat hru na klavír u Václava Tomáška.

Postupem času se začal prosazovat i ve světě. Nejprve se usadil v Německu a později odešel do Ruska, kde působil v Petrohradu jako carský dvorní pianista. Téměř třicet let jezdil po Evropě (Belgie, Francie, Holandsko, Rakousko) a všude sklízel obrovské úspěchy. Rád se vracel do svých rodných Čech, do Prahy, kde vyučoval nadané žáky, mezi které patřili Vilém Blodek či Bedřich Smetana. A. Dreyschock dokonce doporučil samotného B. Smetanu na místo ředitele Společnosti pro klasickou hudbu v Göteborgu. Ke konci života se odebral do Itálie, do Benátek, kde 1. dubna 1869 ve věku 51 let zemřel na tuberkulózu.

Obdiv sklízel zejména díky znamenité brilantní klavírní technice, především mimořádné hbitosti levé ruky. Říkalo se o něm, že má „obě ruce pravé“ a v polovině 19. století patřil k nejslavnějším a největším klavírním virtuózům. Konkuroval takovým velikánům, jako byli Ferenc Liszt a Frédéric Chopin.¹⁴

Bratr Raimund Dreyschock¹⁵ se narodil 30. srpna 1824 a na rozdíl od Alexandra se věnoval hře na housle. Jejich sestra Vilemína se provdala za strýce hudebního skladatele Zdeňka Fibicha.¹⁶

¹² *Meucaslav.cz : Oficiální stránky města Čáslavi* [online]. 15.7.2009 [cit. 2010-11-02]. GIOVANNI PUNTO - 240 let světové legendy lesního rohu. Dostupné z WWW: <<http://www.meucaslav.cz/caslavske-noviny/archiv-clanku-2008/cerven/?ftshow=405&ftresult=Odhalov%C3%A1n%C3%AD+pam%C4%9Bn%C3%AD+desky+Giovanni+Punto#news405>>.

¹³ Příloha č. 3

¹⁴ Dreyschock Alexander. In CIBULKA, ?; ČEPEK, ?; POSPÍŠIL, ?. *Alexander Dreyschock : Životopisná data*. [s.l.] : [s.n.], [198?]. s. 2.

¹⁵ Příloha č. 4

¹⁶ SVOBODA, L. *Ceskyhudebnislovník.cz : Český hudební slovník osob a institucí* [online]. 17. 1. 2010 [cit. 2010-11-05]. Dreyschock, Raimund. Dostupné z WWW:

Byl žákem pražské konzervatoře pod vedením profesora Pixise a po studiích se roku 1844 vydal se svým bratrem Alexandrem do Německa, Belgie a Holandska. Od roku 1850 působil jako koncertní mistr a pedagog na konzervatoři v Lipsku, kde také 6. února 1869 zemřel.¹⁷

Navzdory tomu, že se svým uměleckým nadáním rovnali světově známým hudebním velikanům, zejména v případě Alexandra Dreyschocka, příliš úcty a uznání se jim za život nedostalo. Jejich jména jsou dnes totiž známá nanejvýš několika hudebním odborníkům, i když jejich virtuosita byla v mnohých případech větší než u hudebníků, kteří se světově proslavili.

2.5 Gustav Náhlovský

Houslista Gustav Náhlovský¹⁸ se narodil 2. října 1885 v Rovensku pod Troskami. Ačkoliv byl úzce spjat s Čáslaví, po nuceném odchodu ze slovenské Hudobné akademie v Bratislavě, kde vyučoval, prožil většinu svého života v Rusku. Působil zde na konzervatořích v Jekatěrinoslavi a Rostově a později v Permu na Urale, kde založil tzv. Permské smyčcové kvarteto, koncertující po celém Rusku.

V Čáslavi působil od roku 1939 jako druhý, velice kvalifikovaný a významný ředitel hudební školy. Pro město byl přínosem v tom smyslu, že získalo nejen výborného instrumentalistu, jelikož on sám absolvoval Pražskou konzervatoř v oboru housle, ale díky němu se v hudební škole zavedly pravidelné žákovské večery a celkově se zvýšila umělecká úroveň, než tomu bylo doposud. Podílel se také na koncertním životě a ve všech směrech mohl využít své značné zkušenosti získané nejenom na akademii v Bratislavě. Jeho zdravotní stav se však neustále zhoršoval a v roce 1946 v Turnově umírá.¹⁹

<http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=2647>.

¹⁷ Dreyschock Raimund. In CIBULKA, ?; ČEPEK, ?; POSPÍŠIL, ?. *Raimund Dreyschock : Životopisná data*. [s.l.] : [s.n.], [198?]. s. 6.

¹⁸ Příloha č. 5

¹⁹ RESL, M. *40 let Lidové školy umění Jana Ladislava Dusíka v Čáslavi 1930 - 1970*. Čáslav : Lidová škola umění J. L. Dusíka a Městský národní výbor, 1970. 45 s.

3 Regionální osobnosti

Do druhé pomyslné skupiny řadíme jedince spjaté s čáslavským regionem. Jedná se o osobnosti, které se v Čáslavi přímo narodily či sem přišly z jiných koutů republiky, aby se zde nadobro usadily a dokázaly různým způsobem ovlivnit kulturní dění na Čáslavsku. Ve většině případů se jednalo o učitele, sbormistry či skladatele mající však jedno společné - byli to neodmyslitelně vynikající hudebníci.

3.1 Jan Josef Dusík

Varhaník Jan Josef Dusík, otec J. L. Dusíka, se narodil v Mlázovicích u Hořic. Již od útlého dětství se věnoval hudbě, vyučil se hře na housle, klavír, hoboj a klarinet a od svých šestnácti let vypomáhal jako učitel hudby. Do Čáslavi přišel roku 1758, tedy jako dvacetiletý chlapec, aby se ucházel o místo kantora na elementární škole a zároveň o místo varhaníka ve zdejším chrámu Páně sv. Petra a Pavla, též sv. Alžběty. Začal pracovat jako nový pomocník kantora a varhaníka Martina Krucha. Dusík se v Čáslavi postupně usazoval a založil zde s Veronikou Štěvetovou rodinu, z jejichž osmi dětí se tři zapsaly do širšího povědomí. Jan Ladislav Dusík (viz kapitola 2.1), František Josef Dusík (viz kapitola 2.2), hráč na varhany v klášteře v Emauzích a koncertní mistr v Benátkách a v Miláně v opeře La Scala, a Kateřina Veronika Anna Dusíková, zpěvačka a harfenistka žijící v Londýně. Rodina Dusíků bydlela v domě na dnešním Žižkově náměstí, kde i sám J. J. Dusík vyučoval.²⁰

J. J. Dusík společně s M. Kruchem vyučoval nejen ve škole, ale oba ve svém volném čase dávali soukromé hodiny, tzv. opakující hodiny. Sám byl vynikajícím hudebníkem a zároveň i skladatelem. Komponoval sonáty, pastorální mše či kostelní písně pro kůr v Čáslavi i v Kutné Hoře.²¹ Dochovaný důkaz o existenci J. J. Dusíka nalezneme také v knize Charlese Burneyho *Hudební cestopis XVIII.*: "Po návštěvě ve škole mne Dusík

²⁰ ŠKRDLE, F. *Jan Jos. Dusík : Čáslavský kantor a varhaník 1738 - 1818*. Čáslav : Klub rodáků a přátel města Čáslavi, 1993. 53 s.

²¹ ŠKRDLE, F. *Jan Jos. Dusík : Čáslavský kantor a varhaník 1738 - 1818*. Čáslav : Klub rodáků a přátel města Čáslavi, 1993. 53 s.

doprovodil do kostela a zahrál mi na dobře znějících, nepříliš velkých varhanách obdivuhodnou fantazií... Improvizoval také fugu na pěkné, nové téma a mistrovsky ji provedl. Po mém soudu to byl jeden z nejlepších varhaníků, které jsem během své cesty slyšel. Stěžoval si, že ztratil techniku, poněvadž nemůže doma cvičit, a dodal, že musí vyučovat příliš mnoho začátečníků a nezbývá mu času na studium; jeho domek je plný nejen vlastních, nýbrž i cizích dětí."²²

Z četných záznamů z počátku 19. století je patrné, že rodina postupem času upadala do finančních nesnází, zejména z důvodu inflace a nepříliš výnosného zaměstnání. Dusík byl i nucen prodat dům, neboť se jeho dluhy stále zvyšovaly z důvodu léčebných výloh pro svou rodinu. Sám v nemoci 24. června 1818 umírá a na jeho místo učitele nastupuje František Hainovský.²³

3.2 Jan Váchů

Jan Váchů se v čáslavských záznamech poprvé objevuje v roce 1532 jako kupec městiště²⁴ Šeněkovského. Mnohokrát se dobře oženil, stal se z něho vážený měšťan a konšel a byl dokonce zvolen do funkce královského rychtáře.

J. Váchů v té době patřil k nejbohatším měšťanům v Čáslavi, neboť mu peníze vynášely jeho polnosti a nemovitosti a zbohatl také na obchodu s Kutnou Horou, kam dodával do dolů pivo.

Jeho smrtí roku 1579 ztratila Čáslav vzdělaného měšťana a zároveň významného čáslavského literáta v jedné osobě. Na jeho památku byl zřejmě záhy po jeho smrti vyhotoven epitaf²⁵, který byl zavěšen v kostele sv. Petra a Pavla, místě jeho posledního odpočinku.²⁶

Sám Jan Váchů byl významným členem literátského bratrstva v Čáslavi (viz kapitola 4.1), jehož jádro tvořili zejména vzdělaní měšťané, ale i učené muži a urozené osoby. Je tedy

²² BURNEY, Ch. *Hudební cestopis VIII. věku*. Praha : SHV, 1966. 427 s.

²³ ŠKRDLE, F. *Jan Jos. Dusík : Čáslavský kantor a varhaník 1738 - 1818*. Čáslav : Klub rodáků a přátel města Čáslavi, 1993. 53 s.

²⁴ Staré označení pro místo, kde něco je a kde se něco děje. V dnešním jazyce se již nevyskytuje.

²⁵ Příloha č. 6

²⁶ VANĚČKOVÁ, J. *Cantica.kh.cz : Čáslavští literáti* [online]. 2009 [cit. 2010-11-02]. Čáslavské hudební rukopisy gotiky a renesance. Dostupné z WWW: <<http://www.chramovaschola.cz/osobnosti.html>>.

patrné, že bratrstva disponovala poměrně značným majetkem a měla vždy hodnotné a překrásné kancionály české i latinské.

3.3 Otto Ullmann

Hudebník Otto Ullmann²⁷ se narodil roku 1858 v Luži u Vysokého Mýta. Studoval v Hradci Králové a v Příbrami. Po smrti rodičů se odebral do Prahy a díky zděděnému majetku mohl začít navštěvovat varhanickou školu, i přestože byl v té době již vynikající hráč na housle, violoncello a flétnu. Roku 1884 přijal místo prvního houslisty v orchestru Národního divadla v Praze, o pár let později se stal členem Národního divadla v Brně.²⁸

V roce 1897 byl O. Ullmann povolán městskými činiteli, tzv. Jednotou hudební do Čáslavi, aby se zde usadil a založil městskou kapelu, jakou měl v nedalekém Kolíně František Kmoch.²⁹ Během krátké doby byla kapela díky svým vynikajícím výkonům na vysoké úrovni a vystupovala i mimo Čáslav.

V roce 1905 se stal samostatným kapelníkem a zároveň profesorem hudby na evangelickém učitelském ústavu.³⁰ Skládal zejména pochody, taneční skladby, drobnější kompozice pro klavír a housle i populární skladby. Zemřel 29. července 1907 v Čáslavi. Jeho synem byl Karel Ullmann, hudebník a člen České filharmonie.³¹

3.4 Josef Malý

Josef Malý se narodil 9. července 1882 v Mlázicích u Mělníka. Vystudoval Pražskou konzervatoř a jako jeden z posledních měl tu čest studovat kompozici u Antonína Dvořáka a fagot u Františka Dolejše. Absolvoval varhanický kurz u Josefa Kličky a věnoval se

²⁷ Příloha č. 7

²⁸ VANĚČKOVÁ, J. *Muzejní biografický slovníček hudebníků : Díl IV.*. Praha : Městské muzeum s podporou Nadace open society fund, 2000. 16 s.

²⁹ Český dirigent a skladatel dechové hudby.

³⁰ ZADROBÍLKOVÁ, E. *Hudební život v Čáslavi, podíl učitelů LŠU na něm.*. Hradec Králové, 1980. 74 s. Diplomová práce. Pedagogická fakulta v Hradci Králové.

³¹ VANĚČKOVÁ, J. *Muzejní biografický slovníček hudebníků : Díl IV.*. Praha : Městské muzeum s podporou Nadace open society fund, 2000. 16 s.

i houslové hře. Působil dlouhou dobu jako sbormistr v Mělníku, kde se mu dostalo velkých zkušeností z oboru sbormistrovství.³²

Roku 1909 přišel Josef Malý do Čáslavi, aby nastoupil na místo ředitele kůru. Provedl zde mnoho skladeb, mezi nejvýznamnější patří *Stabat Mater*, *Te Deum*, oratorium *Svatá Ludmila* či *Svatební košile* od Antonína Dvořáka, Novákovy balady, Smetanova *Česká píseň* a mnoho dalších.³³ Celých 25 let působil na čáslavském gymnáziu, kde se věnoval výuce zpěvu a po vzniku československého státu se stal také sbormistrem pěveckého spolku *Hlahol* (viz kapitola 4.5). V *Hlaholu* působil v letech 1919–1924 a díky jeho přístupu dosáhl spolek vynikajících výsledků. Přechodně byl také sbormistrem souboru *Lyra* a jiných sborů v Chicagu.

J. Malý stál u vzniku Odboru pro pořádání komorních koncertů. Jednalo se o instituci, která zajišťovala koncertní život ve městě a celkově v tomto směru vychovávala publikum. Zajímavostí je, že jeho prvním žákem byl čáslavský rodák Silvestr Hipman, který se sám později zasloužil o kulturní obohacení města.

Je tedy patrné, že Josef Malý byl důležitým přínosem pro Čáslav, neboť byl v té době jediným hudebníkem ve městě s velkou kvalifikací a všestrannými hudebními zájmy. Přišel dokonce s myšlenkou založení Městské hudební školy (viz kapitola 4.3), neboť i on sám měl svou vlastní soukromou hudební školu. Dne 12. listopadu 1948 v Čáslavi umírá.³⁴

3.5 Ignác Händl

Varhaník a skladatel Ignác Händl se narodil 2. srpna 1889 v Čáslavi. Již od dětství se věnoval hudbě, začínal s hrou na housle a klavír. Od dvanácti let začal hrát na varhany u profesora Emanuela Klieru, tehdejšího ředitele kůru, později studoval i na Pražské konzervatoři, kam odešel roku 1903. Školu po pár letech přerušil a zastupoval onemocnělého

³² VANĚČKOVÁ, J. *Muzejní biografický slovníček hudebníků : Díl IV.*. Praha : Městské muzeum s podporou Nadace open society fund, 2000. 16 s.

³³ SPÁČIL, J. *Čáslav město a okres*. Brno : Národohospodářská propagace Čech a Moravy, 1940. 136 s.

³⁴ RESL, M. *Dějiny pěveckého spolku Hlahol (dříve Kovář) od založení do současnosti 1860 – 1960*. Praha, 1966. Diplomová práce. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze.

ředitele kůru v Čáslavi J. Boka.³⁵ Po dokončení vzdělání nastoupil roku 1909 jako kapelník Východočeského divadla, později jako varhaník působil v Praze v kostele sv. Jindřicha a jako ředitel kůru karlínského chrámu sv. Cyrila a Metoděje. Byl velice nadaným varhanním improvizátorem. Zemřel 17. března 1954 v Praze.

Převážnou část díla, asi 100 opusů, tvoří církevní formy, menší díl připadá různým klavírním kompozicím, písním, smíšeným sborům, tanečním skladbám, skladbám pro orchestr nebo fantasiím na národní písně.³⁶

3.6 Silvestr Hipman

Silvestr Hipman³⁷ se narodil 23. července 1893 v Čáslavi. Až do roku 1907 žil s rodiči a vyrůstal v místech nad bývalým cukrovarem, kde jeho otec mimo jiné pracoval jako pokladník. Starý cukrovar se rozkládal na předměstí Budína, v místě dnešní budovy továrny Kosmos. Období jeho čáslavského dětství se pro něj stalo inspirací po celý život.³⁸

Přibližně kolem roku 1900 dostal S. Hipman své první housle, neboť rodiče hudbu milovali a na přání matky se jí rozhodl věnovat. Začal nejprve hrou na housle u čáslavského kapelníka Otty Ulmanna (viz kapitola 3.3) a později i s hrou na klavír u jeho manželky Marie Ulmannové. Jako vynikající houslista byl Hipman přijat do orchestru Národního divadla a roku 1897 založil v Čáslavi kapelu.

S. Hipman byl hudbou obklopen ze všech stran. Zejména mezi jeho známými se hudba pěstovala a i pro samotného Hipmana se tak stala ústředním zájmem. Komorní hudba se provozovala v zámožných rodinách, zejména v továrnické rodině Meislových a Konrádů. Adolf Meisl byl výborný pianista a jeho synové Alex a Gustav, dobří kamarádi Hipmana, se také věnovali hudbě, což utužovalo jejich přátelství. Ani František Meisl, bratr Adolfa,

³⁵ VANĚČKOVÁ, J. *Muzejní biografický slovníček hudebníků : Díl IV.*. Praha : Městské muzeum s podporou Nadace open society fund, 2000. 16 s.

³⁶ MACEK, P. *Ceskyhudebnislovník.cz : Český hudební slovník osob a institucí* [online]. 15. 2. 2006 [cit. 2010-11-05]. Händl, Ignác. Dostupné z WWW: <http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=425>.

³⁷ Příloha č. 8

³⁸ RESL, M. *Silvestr Hipman : Nástin života a díla.* Čáslav : MěstNV Čáslav, 1973. 41 s.

neporušil rodinnou tradici, houslovou hru absolvoval v Paříži u Charlese Dancla. Společně se tak všichni u Meislů scházeli a hrávali.

Roku 1904 nastoupil na gymnázium, kde měl k hudbě opět blízko. Začal chodit na kůr, zpívat v chrámovém sboru sv. Petra a Pavla pod vedením Josefa Boka a zanedlouho mohl hrát v kostelním orchestru na housle. Koncert České filharmonie v Dusíkově divadle roku 1907 byl pro S. Hipmana nevídaným zážitkem a velkou inspirací. Obecně roku 1907 vstřebával Silvestr Hipman silné hudební podněty, které se v Čáslavi v té době soustředily a jichž byl součástí. Stal se členem smyčcového kvarteta, založeného Ignácem Händlem a pravidelně vystupoval se svou studentskou kapelou na Matičních slavnostech na zahradě u Havelků.

Ve Vrdech–Bučicích nedaleko Čáslavi, kam se s rodiči přestěhoval, se několikrát do týdne hrávalo na faře u hudebníka Jana Limberského. S. Hipman poznal hojný výběr hudby a zanedlouho jej přijali do kruhu farských hudebníků. Občas se muzicírovalo i v bučickém mlýně u Ptáčků či v domácnostech u Jelínků i u Hipmanů. Novinkou se stala výuka hudební teorie u čáslavského regenschoriho Josefa Malého (viz kapitola 3.4). S. Hipman se stal jeho žákem a učil se harmonii, kontrapunktu, začátkům instrumentace a získal také hlasové školení.³⁹

Roku 1911 se rodina přestěhovala, a tak gymnaziální studia dokončil S. Hipman v Praze. Zároveň studoval hru na klavír u Adolfa Mikeše a skladbu u Otokara Šína. Krátce před maturitou se stal S. Hipman také členem vinohradského Hlaholu, v němž působil až do roku 1914, kdy byl přijat ke studiu práv. Bohužel události první světové války přerušily na čtyři roky jeho činnost, které se mohl opět naplno věnovat až po návratu z vojny a zároveň i dokončit studium práv. Od roku 1922 působil také jako hudební kritik pro Lidové noviny, Ranní noviny či revue Tempo. V hudební matici vyšla také jeho cestopisná knížka Týden v Holandsku s českým zpěvem.⁴⁰

Již v době studií byl S. Hipman členem Umělecké besedy, kde měl za úkol organizovat umělecký hudební život v Praze. Asi největším přínosem bylo založení tzv. besedních úterků roku 1935 a jiných podobných hudebních dnů v různých městech českých i moravských. Umělci a přátelé hudby se pravidelně týden co týden scházeli a „hudební dny“ se staly i za

³⁹ HIPMAN, S. Silvestr Hipman : Můj život a hudba (+stručný životopis). In *Sbírky Dusíkova ústavu*. Čáslav : Dusíkův ústav, 1944. s. 71.

⁴⁰ RESL, M. *Silvestr Hipman : Nástin života a díla*. Čáslav : MěstNV Čáslav, 1973. 41 s.

doby nacistické okupace nezbytnou součástí jejich životů. Stejně tak tomu bylo i v Čáslavi, kde byly roku 1940 založeny „Čáslavské hudební středky“ (viz kapitola 4.4).

Vedle čáslavských hudebních střed se také S. Hipman zasloužil o vznik „Dusíkova ústavu pro výzkum a pěstování krajinské hudební kultury“.⁴¹

Silvestr Hipman měl díky své znalosti cizích jazyků v oblibě zahraničí. K srdci mu přirostla Francie a nějaký čas pobýval také v Itálii. Byl dopisovatelem cizích hudebních revue jako milánské *Musica d'oggi* či bruselské *La Sirène*.⁴²

Většinu svých cest popsal velice podrobně v cestopisech, které jsou uloženy v čáslavském muzeu pod názvem *Moje hudební vzpomínky*. Jedná se o literární práci, která čítá přes dva tisíce stran.

3.7 Stanislav Mach

Stanislav Mach⁴³ se narodil 4. září 1906 v Jilemnici v Podkrkonoší. I on sám, jako každý jiný hudebník, již od dětství jevil velký zájem o hudbu a rodiče mu byli oporou. Od malička se činně účastnil práce na kůru ve svém rodišti, proto byla v pozdějším věku jasná volba studia na Východočeské hudební škole v Pardubicích, obor varhany. Později si přibral ještě studium hry na housle. Po složení zkoušek získal místo učitele v Jilemnici, přibližně kolem roku 1942 však odešel do Čáslavi kvůli válečným událostem, které zastavily hudební život v jeho rodišti. S. Machovi v té době nabídli právě uvolněné místo ředitele kůru, tudíž volba jeho dalšího působení byla jasná.⁴⁴

V Čáslavi se mu i přes těžké začátky velmi dařilo a pro samotné město byla tato osobnost velkým přínosem. Díky jeho pedagogickým, hudebním i organizačním schopnostem město po hudební stránce vzkvétalo, přestože se jednalo o poválečné období.

Hned od začátku se S. Mach velice dobře osvědčil jako nový ředitel kůru, nastoupil na místo Josefa Malého a k tomuto postu náležela ještě povinnost vyučovat na místní Hudební

⁴¹ RESL, M. *Silvestr Hipman : Nástin života a díla*. Čáslav : MěstNV Čáslav, 1973. 41 s.

⁴² Silvestr Hipman. In *Silvestr Hipman : Stručný životopis*. Praha : Hudební matice umělecké besedy, [199?]. s. 3.

⁴³ Příloha č. 9

⁴⁴ DUŠEK, J. Stanislav Mach, jeho církevní, duchovní i světská hudba. *Cyril : Časopis pro katolickou hudbu posvátnou i liturgii v Republice Československé*. 1946, 71, 9-10, s. 107-111.

škole. Roku 1943 přijal místo učitele houslí a klavíru a během krátké doby vyučoval spoustu žáků. Později kvůli nešťastnému úmrtí Gustava Náhlovského (viz kapitola 2.5), ředitele místní hudební školy, se Mach stal 1. září 1945 jejím třetím ředitelem. Za jeho působení se škola rozrůstala, především se znásobil počet žáků i zájem o studium a došlo k opětovnému obnovení žákovských večerů, kterých se povinně museli účastnit všichni žáci.

S. Mach činně spolupracoval se Silvestrem Hipmanem na Čáslavských hudebních středách, díky nimž se postupně začal rozvíjet pravidelný koncertní život v Čáslavi. Probíhaly zejména v sále školy a veškeré organizační záležitosti byly v Machových rukou.

Současně začal Stanislav Mach spolupracovat s již fungujícím pěveckým spolkem Hlahol (viz kapitola 4.5) a stal se jeho sbormistrem. Působil i jako dirigent Čáslavského komorního orchestru a měl na starosti chrámový sbor v kostele sv. Petra a Pavla.⁴⁵

S. Mach byl také jedním z iniciátorů akce pod názvem Dusíkova Čáslav (viz kapitola 2.1) a do jeho rukou spadala zejména organizační činnost.

Je tedy patrné, že Mach vedl prakticky veškeré hudební složky ve městě, výrazně ovlivnil hudební život v Čáslavi a posunul jej na vysokou úroveň.

Stanislav Mach působil nejen jako pedagog, organizátor a sbormistr, nýbrž i jako hudební skladatel. Komponoval pro své žáky houslové a klavírní skladby, skladby i pro jiné hudební nástroje a skladby duchovního a světského rázu. Asi k největším skladatelským počínům patří jeho dvě opery – Šípková Růženka a dětská pohádková opera Čarovné housle.⁴⁶

Na Štědrý den, 24. prosince 1975 Stanislav Mach s manželkou vlivem nešťastné náhody v Čáslavi tragicky zemřeli.⁴⁷

3.8 Zdeněk Kožina

Zdeněk Kožina se narodil 29. února 1932 v Jilemnici, stejně jako Stanislav Mach, jeho učitel klavíru v Čáslavi. Po gymnáziu započal studium na Pražské konzervatoři u profesora

⁴⁵ SPÁČILOVÁ, R. *Almanach 50 let LŠU v Čáslavi : 1930-1980*. Čáslav : Lidová škola umění, 1980. 51 s.

⁴⁶ DUŠEK, J. Stanislav Mach, jeho církevní, duchovní i světská hudba. *Cyril : Časopis pro katolickou hudbu posvátnou i liturgii v Republice Československé*. 1946, 71, 9-10, s. 107-111.

⁴⁷ KRINCVAJ, A. *Stanislav Mach – Život a dílo (jilemnického rodáka)*. Bakalářská práce Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, Brno. 2008.

Václava Holzknechta a později na Akademii múzických umění u profesora Františka Maxiána. Díky tomuto vzdělání měl poté možnost postgraduálně studovat rok v Lipsku u Huga Steurera.

Za své velké klavírní nadání získal spoustu ocenění a reprezentoval nás v mnoha zemích, zejména interpretací děl Bedřicha Smetany. V letech 1970–1973 a 1978–1979 působil v Tokiu v Japonsku, kde spolupracoval jako sólista a pedagog s Akademií Musashino. Pobýval v Německu, Anglii, Polsku a i na mnoha dalších místech bylo jeho jméno známé.⁴⁸

Byl úspěšný na Festivalu mládeže ve Varšavě roku 1955, získal diplom a titul laureáta Schummanovy soutěže v bývalé NDR ve Zwickau a v Paříži mu byla udělena cena Grand Prix de Disque Charles Cross.

Vystupoval nejen v zahraničí, ale také pravidelně v Čechách na koncertech v Čáslavi.⁴⁹ Dne 27. února 1984 v Praze umírá.

3.9 Jan Vratislavský

Jan Vratislavský⁵⁰ se narodil 26. března 1909 v Humpolci, přesídlil však do Čáslavi, kde složil maturitu na učitelském ústavu. Převážně se věnoval hře na housle, kterou společně se zpěvem vystudoval na Pražské konzervatoři. Po absolutoriu započal studium hudební vědy na Univerzitě Karlově. Od roku 1962 působil v Brně na konzervatoři jako profesor houslové hry.⁵¹

Brzy po příchodu do Čáslavi, konkrétně roku 1933 se stal prvním ředitelem Městské hudební školy a sbormistrem pěveckého spolku Hlahol. Díky svému všestrannému nadání a kulturnímu rozhledu dopomohl k uměleckému vzestupu hudební školy a byl všeobecně velkým přínosem pro město. Pořádal spolu s ostatními hudebními činiteli nedělní dopolední koncerty – tzv. Hudební matinee, na kterých vystupovali jak on sám, tak i učitelé hudební školy a pozvaní umělci.

⁴⁸ Zdeněk Kožina : *(smuteční oznámení)*. Praha : Tiskařské závody, n. p., 1984. 1 s.

⁴⁹ VANĚČKOVÁ, J. *Muzejní biografický slovníček hudebníků : Díl IV.*. Praha : Městské muzeum s podporou Nadace open society fund, 2000. 16 s.

⁵⁰ Příloha č. 10

⁵¹ VANĚČKOVÁ, J. *Muzejní biografický slovníček hudebníků : Díl IV.*. Praha : Městské muzeum s podporou Nadace open society fund, 2000. 16 s.

Umírá 26. září 1989 v Novém Městě na Moravě.⁵²

3.10 Jan Vedra

Klavírista Jan Vedra⁵³ se narodil 4. listopadu 1935 v Čáslavi a již od dětství ho rodiče podporovali v hudbě. Začínal v hudební škole hrou na klavír u pedagoga Stanislava Macha a po studiu na gymnáziu byl přijat na Pražskou konzervatoř do třídy profesora V. Holzknechta. V jeho repertoáru se objevovaly zejména skladby autorů 20. století, například Jaroslava Ježka či K. B. Jiráka. Při pozdějších studiích na Akademii múzických umění od roku 1958 u profesora Františka Raucha obohatil svůj repertoár o skladby českých klasiků.⁵⁴ Pro své vysokoškolské zakončení si vybral Brittenův klavírní koncert D dur s doprovodem orchestru FOK⁵⁵, pod taktovkou Václava Smetáčka.

Dva roky poté zahájil svou pedagogickou činnost na Akademii múzických umění v Praze a začal se orientovat zejména na komorní hudbu. Absolvoval mnoho koncertů v Čechách i v zahraničí (NDR, SSSR, Rakousko, Itálie, Španělsko) a spolupracoval se spoustou významných osobností (například A. Moravec, B. Novotný, A. Novák, J. Nováková a mnoho dalších).⁵⁶

3.11 Jaroslav a Miloslava Machotkovi

Miloslava Machotková se narodila 3. listopadu 1912 v Močovicích poblíž Čáslavi a do povědomí nejen Čáslavanů se dostala díky Dětskému pěveckému sboru (viz kapitola 4. 7.), který vedla celých 25 let. Studovala na učitelském ústavu v Čáslavi a sama byla členkou ženského sboru čáslavského Hlaholu. Hudební oblasti se věnovala amatérsky, vyučovala

⁵² SPÁČILOVÁ, R. *Almanach 50 let LŠU v Čáslavi : 1930-1980*. Čáslav : Lidová škola umění, 1980. 51 s.

⁵³ Příloha č. 11

⁵⁴ VANĚČKOVÁ, J. *Muzejní biografický slovníček hudebníků : Díl IV.*. Praha : Městské muzeum s podporou Nadace open society fund, 2000. 16 s.

⁵⁵ Symfonický orchestr hlavního města Prahy

⁵⁶ Časopis Instrumentalisté, Archiv Městského muzea, Čáslav.

češtinu, dějepis a zeměpis, přesto veškerý svůj volný čas obětovala hudbě, a proto dostala i možnost učit hodiny zpěvu. Její největší oporou byl její manžel Jaroslav Machotka.⁵⁷

Jaroslav Machotka se narodil 6. května 1911 v Kutné Hoře. Studoval na tamější reálné škole, hrál ve studentském komorním orchestru, neboť se od malička učil hře na klavír, housle a varhany. Roku 1929 přišel do Čáslavi jako učitel matematiky a rýsování.⁵⁸ Od té doby byl důležitou hudební osobností v tomto kraji. Za mnohaletý vklad k obohacení kulturního života ve městě se mu dostalo i mnoha čestných uznání.

J. Machotka absolvoval v roce 1941 první sbormistrovskou školu Pěvecké obce české, kde působily i osobnosti jako Metod Doložil, Oldřich Hilmera či Bohumil Špidra. Byl zároveň i výborným klavíristou, varhaníkem a hudebním skladatelem. Pomáhal manželce Miloslavě s vedením Dětského pěveckého sboru (viz kapitola 4.7), pro nějž komponoval a ke každé skladbě složil i houslový doprovod. Se souborem spolupracoval i učitel biologie, houslista a člen kolínské filharmonie Otto Pluhař.

Skladatelské činnosti se věnoval nejen v rámci Dětského pěveckého sboru. Upravoval rovněž národní písně, psal scénickou hudbu k dětským pohádkám, melodramy, přičemž své úpravy a kompozice podřizoval dětem a jejich hlasovému rozsahu.

J. Machotka působil 17 let jako sbormistr pěveckého spolku Hlahol (viz kapitola 4.5) v Čáslavi, kde řídil smíšený i ženský sbor. V roce 1975 byla zřízena střední pedagogická škola a na Jaroslava Machotku se obrátili, zda by se nestal členem profesorského sboru. J. Machotka na krátkou dobu místo přijal.⁵⁹

Tento kutnohorský rodák zemřel 2. října 1993 ve věku 82 let. Manželé Machotkovi⁶⁰ dodnes žijí ve vzpomínkách žáků díky své poctivosti, oddanosti a obětavosti, kterou dětem za celý život věnovali.⁶¹

⁵⁷ MACHOTKOVÁ, M. *Dětský pěvecký sbor 1946 – 1971*. Archiv manželů Machotkových (rukopis) Čáslav.

⁵⁸ VANĚČKOVÁ, J. *Muzejní biografický slovníček hudebníků : Díl IV.*. Praha : Městské muzeum s podporou Nadace open society fund, 2000. 16 s.

⁵⁹ Odešel pedagog. *Obzory Kutnohorska*. 21. 10. 1993, 4, 41, s. ?.

⁶⁰ Příloha č. 12

⁶¹ VANĚČKOVÁ, M. *Muzejní biografický slovníček hudebníků*. Městské muzeum s podporou Nadace open society fund Praha, 2000.

3.12 Miloš Resl

Miloš Resl⁶² se narodil 22. ledna 1933 v Rychnově nad Kněžnou. Navštěvoval čáslavské gymnázium a zároveň hudební školu ve třídě Stanislava Macha. S hudbou, konkrétně s hrou na housle pokračoval na konzervatoři v Praze ve třídě profesora Micky. Poté se vrátil zpátky do Čáslavi, kde sám začal vyučovat na Lidové škole umění a zároveň si dálkově dodělával hudební vzdělání na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.⁶³

Po smrti Stanislava Macha byl Resl jmenován ředitelem Lidové školy umění, z funkce však po krátké době odešel a roku 1991 byl opět jmenován jejím ředitelem.

Zejména jeho hudební a organizační schopnosti měly vliv na založení žákovské dechové hudby Čáslavanka a na založení Kruhu přátel hudby, pod jehož záštitou byly pořádány koncerty, tzv. Hudební středy, později čtvrtky (viz. Kapitola 4.4).⁶⁴ Zemřel 19. května 1993.

3.13 Jaroslav Tůma

Doposud žijící hudebník Jaroslav Tůma⁶⁵ se narodil 16. října 1956 v Praze. Otec se jako farář Církve československé husitské v Čáslavi věnoval i varhanické činnosti, stejně tak jako jeho dědeček, tudíž se od nich J. Tůmovi dostalo prvotního vzdělání. Jeho prvním učitelem hry na kostelní varhany byl Stanislav Mach (viz kapitola 3.8), který v tu dobu na Čáslavsku působil. Konzervatoř v Praze absolvoval v oboru hra na cembalo, na varhany u profesora Jaroslava Vodrážky a v oboru skladba. Ve studiích pokračoval na Akademii múzických umění v Praze ve hře na varhany a cembalo. Účastnil se Letní školy improvizace a interpretace děl Johanna Sebastiana Bacha a D. Buxtehudeho v Haarlemu v Holandsku.⁶⁶

Jeho hojná koncertní činnost zavedla Tůmu na mnohá místa ve světě. Kromě evropských zemí měl možnost koncertovat v USA, Japonsku, Mongolsku, Jihoafrické republice, na

⁶² Příloha č. 13

⁶³ VANĚČKOVÁ, J. *Muzejní biografický slovníček hudebníků : Díl IV.*. Praha : Městské muzeum s podporou Nadace open society fund, 2000. 16 s.

⁶⁴ SPÁČILOVÁ, R. *Almanach 50 let LŠU v Čáslavi : 1930-1980*. Čáslav : Lidová škola umění, 1980. 51 s.

⁶⁵ Příloha č. 14

⁶⁶ VANĚČKOVÁ, J. *Muzejní biografický slovníček hudebníků : Díl IV.*. Praha : Městské muzeum s podporou Nadace open society fund, 2000. 16 s.

Islandě a na mnoha dalších místech. Mimo varhan koncertuje J. Tůma i na další historické klávesové nástroje jako např. na kladívkový klavichord, varhanní positiv či na klavichord. Jeho repertoár je široký, neboť koncertuje se skladbami od období renesance a baroka, přes romantismus až po soudobé, především české skladatele.

Za jeho hudební činnost se mu dostalo mnoha ocenění. Je nositelem několika hudebních ocenění ze soutěží varhanní improvizace v Norimberku a holandském Haarlemu, získal 2. místo na bachovské soutěži v Lipsku, stal se laureátem řady varhanních soutěží, například A. Brucknera v Linci či Pražského jara.

V současné době působí v Praze a vyučuje na Hudební fakultě AMU. Je zván jako porotce do mnoha našich i světových významných varhanních a cembalových soutěží.⁶⁷

Město Čáslav mělo tu čest poslechnout si tohoto významného hudebníka v roce 2006, kdy Jaroslav Tůma zavítal do Čáslavi k příležitosti 100. výročí narození Stanislava Macha. Koncert se konal v kostele Církve československé husitské v Čáslavi, při němž sdělil, že právě na tyto kostelní varhany hrál poprvé před pětatřiceti lety, v té době ještě jako patnáctiletý chlapec.⁶⁸

Zatím jeho poslední vystoupení se uskutečnilo v Čáslavi v letošním roce 2010, v rámci oslav 250. výročí narození Jana Ladislava Dusíka v Dusíkově divadle v Čáslavi.

3.14 Zdeněk Lauterbach

Zdeněk Lauterbach⁶⁹ se narodil 17. května 1958 v Kolíně. Hudební nadání se v jejich rodině dědilo z generace na generaci. Otec, dědeček i pradědeček byli členy Orchestru spojů v Kolíně, pradědeček byl navíc tubistou orchestru Františka Kmocha v Kolíně.

Základní školu absolvoval Z. Lauterbach v letech 1964–1973 v Kolíně a od roku 1965 začal navštěvovat kolínskou hudební školu, dnes Základní uměleckou školu Františka

⁶⁷ *Jaroslavtuma.cz* [online]. 2009 [cit. 2010-10-29]. Jaroslav Tůma. Dostupné z WWW: <<http://www.jaroslavtuma.cz/index.php?p=zivotopis&site=default>>.

⁶⁸ *Caslavsko.net* [online]. 11.06.2006 [cit. 2010-10-29]. Varhanní mistr Jaroslav Tůma hrál v Čáslavi. Dostupné z WWW: <<http://www.caslavsko.net/view.php?cislocclanku=2006061101-Varhanni-mistr-Jaroslav-Tuma-hral-v-Caslavi>>.

⁶⁹ Příloha č. 15

Kmocha. Na přání otce začal s hrou na housle u tehdejšího profesora L. Josefa, ale jelikož ho strunný nástroj příliš nenaplňoval, přihlásil se sám ke hře na trubku. V roce 1973 byl přijat ke studiu na Pražské konzervatoři, kde s hrou na tento hudební nástroj pokračoval ve třídě profesora V. Paříka.

V roce 1976 byl Zdeněk Lauterbach na základě konkurzu přijat do Ústřední hudby AČR a později byl převelen do Posádkové hudby v Hradci Králové. Do roku 1980 byl zároveň zaměstnán jako hudebník Pragocentru a Středočeské umělecké agentury.

Od roku 1983 nastoupil jako pedagog na ZUŠ J. L. Dusíka v Čáslavi, kde působí dodnes. Vyučuje žáky v oboru žesťových dechových nástrojů. Aby se i on sám jako hudebník nadále rozvíjel a čerpal další nové hudební poznatky, navštěvoval soukromě hodiny dirigování u pana profesora M. Košlera.

Od roku 1991 do loňského roku 2009 byl dirigentem Dechového orchestru mladých Základní umělecké školy v Čáslavi (viz kapitola 4.8). S orchestrem ZUŠ Čáslav se zúčastnil mnoha festivalů, přehlídek i mezinárodních soutěží.⁷⁰

⁷⁰ Soukromý archiv Libuše Škarkové, rok 2010, Čáslav.

4 Hudební instituce, tělesa a další osobnosti s nimi spjaté

Většina zmíněných osobností, které se určitým způsobem zapsaly do hlubšího podvědomí Čáslavska, má největší podíl na kulturním rozvoji právě díky různým hudebním institucím a tělesům, u jejichž zrodu stály, vedly je nebo s nimi spolupracovaly.

V případě hudebních institucí jde spíše o to, že budovy získaly jméno po slavném hudebníkovi či byly na jejich popud založeny. Veškerá hudební tělesa naproti tomu byla založena konkrétní osobou či osobami, které se aktivně podílely na jejich rozvoji a díky nimž by samotné seskupení, ať již vokální či instrumentální, nemohlo po tak dlouho dobu existovat a sklízet úspěchy.

4.1 Literátské bratrstvo

Literátská bratrstva byla kostelní sdružení, jež pečovala a reprezentovala městskou kulturu, a jejichž členové byli jak literárně a jazykově, tak i po hudební stránce vzdělaní občané měst. Účast v bratrstvu nebyla pouze pro ty, již milovali hudbu, nýbrž se jednalo o jakousi společenskou povinnost. Latinské i české literátské kůry měly důležitý společný úkol - pěstování a uplatnění jednohlasého i polyfonního zpěvu v kostelech při různých slavnostních událostech, jako byly bohoslužby či pohřby. Řada zpěvníků, z nichž literátská bratrstva v době svého působení čerpala, se zachovala dodnes a jsou vzácným dědictvím.

Původ Literátského bratrstva v Čáslavi je datován přibližně v 15. století a je spojován s kostelem sv. Petra a Pavla, podrobnější informace však pramení teprve až z konce 16. století. V době pobělohorské bylo bratrstvo zrušené a bylo obnoveno jako katolická mariánská družina. Aktivní činnost bratrstva byla přerušena pouze v období třicetileté války v letech 1624-1629 a dále za vlády Josefa II. v roce 1785. Na činnost bratrstva poté navázal čáslavský chrámový sbor.⁷¹

⁷¹ KAFKA, Š. *Cantica.kh.cz : Úvod* [online]. 2009 [cit. 2010-10-03]. Čáslavské hudební rukopisy gotiky a renesance. Dostupné z WWW: <<http://cantica.kh.cz/caslav/index.html>>.

Mezi významné čáslavské literáty patřili kromě Jana Váchů (viz kapitola 3.2) i **Mistr Brixí z Licka, Václav Formika Poděbradský** či **Samuel Zárybnický ze Zárybenska**.

Mistr Brixí z Licka byl jedním z prvních, jehož jméno známe v souvislosti s činností literátského bratrstva. Žil v Praze a Kutné Hoře, ke konci života se usadil v Čáslavi, kde působil jako měšťan. Vynikal zejména jako právník a autor městských práv.

Václav Formika Poděbradský přišel do Čáslavi roku 1610 jako zkušený pedagog. Nejprve vyučoval na latinské škole, jež vychovávala žáky ke studiu na univerzitě a roku 1650 začal pracovat jako písař. Jako vážený měšťan měl „povinnost“ stát se členem literátského bratrstva. Roku 1645 sepsal novou matriku literátského bratrstva s pomocí Václava Aquinase a byli za svou práci oceněni. Zemřel v roce 1661.

Uznávaný měšťan a literát, Samuel Zárybnický ze Zárybenska pocházel z Čáslavi. Roku 1627 odešel do exilu, o rok později mu zabavili majetek a Zárybnický zmizel neznámo kde v cizině. Jediným pozůstatkem je jeho iluminovaný kancionál, darovaný bratrstvu.⁷²

4.2 Dusíkovo divadlo

Roku 1841 vznikl v Čáslavi spolek divadelních ochotníků, v jehož čele stál Vojtěch rytíř z Widmannů. Zpočátku se hrávalo v městské radnici, o něco později bylo zřízeno „divadlo“ v sále u Králeviče (v dnešní budově Grandu). Fungování bylo zahájeno hrou *Láska v nárožním domě*. Dalším ředitelem byl zvolen mladý kaplan Alois Nožička, za jehož vedení se bohužel v následujících letech 1848–1854 téměř vůbec nehrálo. Ve funkci ho vystřídal okresní tajemník Leopold Žilina.⁷³

Na jaře roku 1867 se někteří obyvatelé Čáslavi rozhodli, že vystaví divadelní budovu, která bude symbolizovat národní soudržnost a zároveň sloužit jako pomník slavného rodáka a hudebního skladatele J. L. Dusíka. Dne 5. května 1867 se vytvořila soukromá společnost o 32 členech se společným cílem - vybudovat divadlo. Začalo se tedy s výběrem vhodného místa pro výstavbu budovy a následnou koupi. Dne 29. května 1867 bylo z předložené smlouvy již patrné, že „Společenstvo“ kupuje od Konráda Arthura Fígra,

⁷² VANĚČKOVÁ, J. *Cantica.kh.cz : Čáslavští literáti* [online]. 2009 [cit. 2010-10-03]. Čáslavské hudební rukopisy gotiky a renesance. Dostupné z WWW: <<http://cantica.kh.cz/caslav/index.html?page=literati>>.

⁷³ SPÁČIL, J. *Čáslav město a okres*. Brno : Národohospodářská propagace Čech a Moravy, 1940. 136 s.

majitele valů, část pozemku, který patřil k jeho domu na předměstí Čáslavi, a to za cenu 600 zlatých, přičemž na celkovou výstavbu divadla měli 765 zlatých. Stavebnímu sboru se samozřejmě zanedlouho podařilo získat na stavbu divadla mnoho darů, peněžních příspěvků a podpory od občanů nejen místních, ale i ze širokého okolí. Veškeré plány na realizaci stavby provedl Josef Spudil, ředitel dívčí a nižší reálné školy. Výstavba pokračovala podle plánu, a aby mohla být zdárně dokončena, byla nutná neustálá finanční podpora ze všech stran. Stavba divadla byla provedena za 24.852 zlatých. Tato částka zahrnovala stavební náklad na divadlo, besední místnosti i vnitřní zařízení. Již zmíněný Josef Spudil namaloval oponu s pohledem na Čáslav a téměř veškeré dekorace uvnitř byly rovněž v jeho režii. Díky všem těmto skutečnostem bylo divadlo kolaudační komisí schváleno k používání a mohlo být uvedeno do provozu. 28. února 1869 bylo divadlo oficiálně otevřeno a jeho činnost zahájena hrou Františka Jeřábka *Cesty veřejného umění*.⁷⁴

Po slavnostním otevření nově přikoupené zahrady 1. května 1872 se zde začaly každou neděli pořádat koncerty. O společenský život a zejména o zvelebení divadla se nejvíce zasloužili starosta města R. Jablonský, dále F. Šťastný či L. Žilina, který však 24. září 1882 zemřel.⁷⁵

V srpnu roku 1886 se přistoupilo k rázným úpravám, neboť Dusíkovo divadlo již nějakou dobu fungovalo a nevyhnulo se nutným opravám ani výstavbě některých nových částí. Po dokončení úprav bylo znovu uvedeno do provozu. O několik let později byla dokonce umístěna na budovu divadla pamětní deska na počest skladatele J. L. Dusíka, jejíž odhalení se uskutečnilo 13. září 1896. Ani v následujících letech se ale s opravami nepřestalo. Do divadla bylo zavedeno plynové osvětlení, které později, společně po dohodě s tělocvičnou jednotou Sokol, bylo vystřídáno osvětlením elektrickým. Prostory spojující divadlo se Sokolem byly nově zrekonstruovány, ale především se čekalo na vnitřní úpravu. Větší část divadla byla totiž dřevěná a velké nebezpečí požáru urychlilo další nevyhnutelné opravy. Nákladem 50.000 K se roku 1911 uskutečnila renovace.

1. leden 1923 se stal pro divadlo osudným. Po všech rozsáhlých a nákladných opravách divadlo vyhořelo a příčina požáru se neobjasnila. Oheň vznikl v prostorách, kde byly uloženy dekorace po silvestrovském představení a pravděpodobně byla chyba na straně organizátorů.

⁷⁴ BRHLÍK, L. *Dusíkovo divadlo v Čáslavi*. Čáslav : Závody Kosmos, národní podnik v Čáslavi, 1946. 34 s.

⁷⁵ SPÁČIL, J. *Čáslav město a okres*. Brno : Národohospodářská propagace Čech a Moravy, 1940. 136 s.

Opravy divadla tedy musely začít opět od počátku, ale naštěstí se dostalo obrovské podpory z mnoha stran, od místních a okolních obyvatel i od krajanů žijících v zahraničí. 16. března 1924 mohlo být divadlo po jednom jediném roce znovu slavnostně otevřeno hrou Aloise Jiráska *Lucerna*. Divadlo bylo tak rychle uvedeno do chodu zejména zásluhou Karla Tesaře, neboť působil jako předseda správní rady Dusíkova divadla, Jednoty divadelních ochotníků a starosta Sokola.

S blížícím se výročím oslav 100 let ochotnického divadla vzrůstala touha ukázat veřejnosti, že divadlo může být ještě lépe zrekonstruováno. Tyto záměry se brzy skutečně realizovaly a budova byla ještě zdokonalena.⁷⁶

Hned po válce se snažili uskutečnit nové plány, ale ze všech návrhů sešlo. Po 109 letech existence byl spolek divadelních ochotníků zrušen a stal se divadelním odborem závodů Kosmos. Od roku 1955 hráli ochotníci jako Ochotnické divadlo Domu osvěty, ale s přibývajícimi roky se snižoval zájem o jejich hry. I přes velký herecký elán byla jejich činnost 24. dubna 1965 ukončena.

Největší a zároveň poslední rekonstrukce od vyhoření divadla proběhla v roce 1995 s nákladem 7 miliónů korun. K objektům Dusíkova divadla nepatří jen divadlo samotné, které je v tomto případě nejvýznačnější, nýbrž i restaurace Beseda, místnosti banky a Malá scéna.⁷⁷

Dusíkovo divadlo nabízí návštěvníkův bohatý program, neboť pravidelně pořádá veřejná představení jak místních, tak i hostujících umělců. V minulosti zde často vystupoval Dětský pěvecký sbor manželů Machotkových i pěvecké sdružení Hlahol. Také Dechový orchestr mladých v divadle každoročně koncertoval a v poslední době jsou místním tanečním oddělením ZUŠ J. L. Dusíka pravidelně uskutečňovány umělecké večery, kde vystupují její žáci a pozvané taneční soubory z přilehlého okolí.

4.3 Městská hudební škola

S myšlenkou založení hudební školy v Čáslavi přišel výbor Čtenářské besedy na popud Josefa Malého (viz kapitola 3.4), v té době ještě zastávajícího jak post ředitele kůru, tak

⁷⁶ BRHLÍK, L. *Dusíkovo divadlo v Čáslavi*. Čáslav : Závody Kosmos, národní podnik v Čáslavi, 1946. 34 s.

⁷⁷ *Kulturacaslav.cz : Dusíkovo divadlo Čáslav* [online]. [200?] [cit. 2010-10-03]. Historie Dusíkova divadla v Čáslavi. Dostupné z WWW: <<http://www.kulturacaslav.cz/historie.html>>.

majitele soukromé školy, ale zdařilo se také díky přívětivé reakci tehdejšího starosty Josefa Olivy.

Výuka na Městské hudební škole byla zahájena 15. září 1930. Prvními otevřenými obory byly výuky hry na klavír, housle, sólový a sborový zpěv a v neposlední řadě také všeobecná hudební nauka a intonace. Vyučování zprvu probíhalo v budově radnice pod vedením Anny Heřmanové a Václava Rozsypala a později se přesunula do budovy tehdejšího učitelského ústavu. Počet žáků rychle rostl a bylo třeba přijímat stále nové učitele – mezi ně patřili například Josef Kratochvíl či klavíristka Karla Jankovcová.

Prvním ředitelem vůbec se stal Jan Vratislavský (viz kapitola 3.10). Úroveň Městské hudební školy neustále vzrůstala, časem se stala vedle jiných hudebních institucí jedním z nejdůležitějších hudebních center města a spolupracovala s ostatními hudebními tělesy, jako byl pěvecký spolek Hlahol či chrámový sbor. V počátečním období přišla podpora i ze strany Učitelského ústavu, se kterým si později navzájem vypomáhali.

Díky druhému významnému řediteli Gustavu Náhlovskému (viz kapitola 2.5) byla škola od roku 1941 znovu otevřena a mohlo se opět začít s výukou. I přes těžké válečné období se mu v pedagogické činnosti vedlo dobře.

Ve stejné době působila na škole další významná osobnost, Stanislav Mach (viz kapitola 3.8), který přišel do Čáslavi z Jilemnice v Podkrkonoší. Začínal s výukou hry na housle a klavír a roku 1946 byl jmenován třetím ředitelem. Jeho působení na hudební škole trvalo 25 let, v době poválečné bylo přínosem, neboť se škola více a více rozrůstala ve všech směrech a pozvedl školu na nebývalou úroveň. Byly opět obnoveny žakovské večery a zavedl závěrečné večery jednotlivých tříd, které byly pro všechny žáky povinné. Celkově se zlepšila úroveň, škola získala nové výukové prostory i koncertní sál, budova byla nově vybavena. Dostavily se i první úspěchy žáků z místních i celostátních soutěží a někteří z nich odcházeli každým rokem pokračovat v dalším hudebním vzdělávání na konzervatoř.⁷⁸ Za Machova působení byl založen nový výtvarný obor, vedený učitelem Zdeňkem Sejčkem.⁷⁹

⁷⁸ RESL, M. *40 let Lidové školy umění Jana Ladislava Dusíka v Čáslavi 1930 - 1970*. Čáslav : Lidová škola umění J. L. Dusíka a Městský národní výbor, 1970. 45 s.

⁷⁹ HOŘEJŠÍ, V. Bez umění duše umírá. *Čáslavské noviny : Měsíčník městského úřadu*. 2005, 6, s. 12-14.

Machovým nástupcem se pro nadcházející léta stal od roku 1969⁸⁰ Miloš Resl (viz kapitola 3.13), bývalý žák houslové třídy Stanislava Macha. Za jeho působení získala škola nové kytarové oddělení, systematizovala se výuka výtvarného oboru a zejména sehnal i kvalitní a kvalifikované učitele na výuku hudební nauky, intonace a sborového zpěvu. Na škole vznikl roku 1974 dechový orchestr „Čáslavanka“ pod vedením Ladislava Holého, organizačním vedoucím byl Vlastislav Smutný. Roku 1978 založila Libuše Škarková dětský pěvecký sbor. Působení Miloše Resla na škole bylo jen krátké, neboť byl roku 1975 jmenován ústředním inspektorem pro LŠU na ministerstvu školství ČSR.

Řízení školy se v letech 1975–1979 ujala Květuše Pokomá. K 1. září 1979 byl jmenován novým, již v pořadí šestým ředitelem Vlastislav Smutný, mimo jiné i učitel hry na akordeon a v letech 1981–1989 se stal ředitelem hudební školy Jaroslav Votýpka. V porevoluční době se v letech 1990–1991 vrátil k vedení Miloš Resl. Od roku 1991 řídí školu Mgr. Jiří Tlapal, který na škole působí doposud. Na počátku 90. let také došlo ke změně názvu této instituce na Základní uměleckou školu.

Výuka na umělecké škole byla rozdělena do čtyř oborů. Nejpočetnější byl obor hudební, který se dělil na hru na klávesové nástroje (klavír, elektrické varhany), smyčcové nástroje, dechové nástroje a zpěv. Stále více oblíbený se stával obor taneční, literárně dramatický a výtvarný, který byl vyučován v Čáslavi i v Ronově nad Dobravou.⁸¹ Samostatným odvětvím se stal Dechový orchestr mladých (viz kapitola 4.8), který fungoval od roku 1991 pod vedením Zdeňka Lauterbacha (viz kapitola 3.14) a organizační činnosti se ujala Libuše Škarková. Orchester fungoval až do loňského roku 2009.⁸²

Velmi oblíbeným se stal taneční obor, nabízející v tanečním studiu Art výuku moderního a výrazového tance pod vedením Hany Neumannové a výuku v mažoretkových skupinách Avanti, kterým se až do současnosti podařilo získat mnoho ocenění. Spolu s Dechovým orchestrem mladých nás nejčastěji reprezentoval na místních i světových soutěžích. Taneční soubory fungují do dnešní doby, pořádají tradičně každým rokem taneční galavečery v Dusíkově divadle a vystupují i na dalších akcích pořádaných nejenom uměleckou školou.⁸³

⁸⁰ Příloha č. 16

⁸¹ HOŘEJŠÍ, V. Bez umění duše umírá. *Čáslavské noviny : Měsíčník městského úřadu*. 2005, 6, s. 12-14.

⁸² HOŘEJŠÍ, V. Rozhodnutí, které bolelo. *Čáslavské noviny : Měsíčník městského úřadu*. 2009, 11, s. 11-13.

⁸³ HOŘEJŠÍ, V. Bez umění duše umírá. *Čáslavské noviny : Měsíčník městského úřadu*. 2005, 6, s. 12-14.

4.4 Čáslavské hudební středky

Čáslavské hudební středky byly důležitou složkou hudební života na Čáslavsku. Byly založeny na počátku roku 1940 Silvestrem Hipmanem a honosily se bohatou účastí mnoha návštěvníků, přibližně okolo 150-200 posluchačů. Jedním z důvodů oblíbenosti těchto hudebních dnů byla jistá neoficialita, koncerty se konaly bez rozsáhlých úvodních proslovů a vysvětlení k různým skladbám, snažily se o porozumění i náročnějším skladbám. Měly ale především výchovné poslání. Usilovaly o pochopení těch nejvzácnějších uměleckých děl, jak domácích, tak světových, příslušníky mladší generace. Čáslavské hudební středky byly pro všechny jedince, kteří milovali hudbu a posluchači měli možnost se jejich prostřednictvím setkat s mnoha interprety, často i světové úrovně. Až do roku 1959 pořádala hudební středky Lidová škola umění, interprety byli zejména učitelé místní hudební školy, ale i významní českoslovenští umělci. Příkladem můžeme uvést Gustava Náhlovského, Karla Maryska či samotného Silvestra Hipmana. Zajímavostí zůstává, že ani v době okupace neustala činnost hudebních střed, neboť pro posluchače znamenaly odreagování od situace a panující tíživé atmosféry a měli možnost alespoň na chvíli na hrůzu oné doby zapomenout.

Později byly hudební středky přiděleny Městskému kulturnímu středisku, čímž však nastalo pozastavení činnosti zejména z důvodu změny kulturně společenských podmínek. Poslední přednáška se odehrála ještě roku 1941 ve spolkové síni Hlaholu za účasti houslisty Vojtěcha Fraitu a pěvkyně Ludmily Bendlové. Postupem času došlo k znovuoobnovení hudebních střed, které však od roku 1970 pokračovaly pod názvem Čáslavské hudební čtvrtky.⁸⁴

4.5 Hlahol a Volné pěvecké sdružení

Vznik a počátky tohoto pěveckého sdružení jsou datovány do doby těsně po pádu Bachova absolutismu. Roku 1860 vznikl mužský pěvecký sbor, o dva roky později přejmenovaný na spolek Kovář podle Riegrovy písně Není muže nad kováře. Vznikl o rok dříve než pražský spolek Hlahol, který byl oficiálně uznán až o rok později.

⁸⁴ RESL, M. *40 let Lidové školy umění Jana Ladislava Dusíka v Čáslavi 1930 - 1970*. Čáslav : Lidová škola umění J. L. Dusíka a Městský národní výbor, 1970. 45 s.

Již v prvním roce působení nastala sbormistrovská krize, sbormistr i vícesbormistr museli odejít na jiná působiště, a proto do čela nastoupil nejdříve vojenský kapelník Josef Krejčí, v roce 1861 sbormistr Emanuel Klier, který řídil spolek až do konce roku 1895.

Mezi aktivní členy patřili zejména místní obyvatelé, ale i pěvci ze širokého okolí. Z dnešního pohledu je velice obdivuhodné, že se našel tak velký počet mužů, kteří měli o zpěv zájem a dojížděli kvůli tomu až ze vzdálenějších vesnic – Uhlířské Janovice, Červené Janovice, Zbraslavice, Žleby, Vrdy, Bučice, Tupadly. Spolek se účastnil veškerého hudebního dění ve městě a i sám pořádal různé hudební akce, plesy, výlety. V Čáslavi vystupoval především v sále U královce, V lázních, U růže, ale spolupracoval i s místními ochotníky, a po zřízení Dusíkova divadla roku 1869 začal spolek Kovář vystupovat na jeho jevišti. Reprezentoval nás i mimo město v rámci různých kulturních akcí - na sjezdu zpěvákých spolků v Praze, při slavnostním odhalení pamětní desky J. K. Tyla na jeho rodném domě v Kutné Hoře nebo na různých slavnostech v Poděbradech, v Pardubicích či v Havlíčkově Borové.⁸⁵

V historii spolku můžeme nalézt velice významné události, jež stojí za bližší zmínku. Roku 1863 koncertoval v Čáslavi na počest J. L. Dusíka významný houslista Ferdinand Laub, jehož koncert proběhl za účasti pěveckého spolku Kovář, rovněž tak houslový koncert umělce Remeniho. Důležitou událostí ve vývoji sboru bylo také první celovečerní provedení Haydnova oratoria *Stvoření světa*, které proběhlo za doprovodu orchestru a o rok později, roku 1865, *Žalmu op. 42. Felixe Mendelssohna Bartholdyho*. Od roku 1862 byl spolek pod vedením Emanuela Kliera, který vedl celých 33 let.

Roku 1871 byl v Čáslavi zřízen pěvecký spolek Vlastimila. Oba spolky začaly spolupracovat a jejich prvním společným dílem bylo nastudování Blodkovy opery *V studni* roku 1872. Obě sdružení plnila stále stejné funkce jako sám Kovář dřív. Postupem času však docházelo k úpadku v obou sborech, proto byla roku 1899 oficiálně sjednocena a přijala společný název Hlahol.

Do popředí a na pozici sbormistra nastoupil Josef Bok. Spolek měl v tehdejší době jak svou koncertní, tak i organizační činností velice významné postavení.⁸⁶

⁸⁵ PAVELKA, E. *75 let čáslavského Hlaholu : 1860 - 1935*. Čáslav : Pěvecký spolek Hlahol, 1936. 66 s.

⁸⁶ PAVELKA, E. *75 let čáslavského Hlaholu : 1860 - 1935*. Čáslav : Pěvecký spolek Hlahol, 1936. 66 s.

Repertoár Hlaholu byl různorodý. Zpívány byly jak české národní písně, tak opery, oratoria i sbory různých skladatelů – Smetanovy, Dvořákovy, Fibichovy. Velký úspěch sbor zaznamenal nastudováním opery Bedřicha Smetany *Prodaná nevěsta* roku 1891. Z tvorby Hlaholu v této době až do začátku I. světové války můžeme dále jmenovat např. *Orfeu v podsvětí* od Jacquesa Offenbacha, *Jarní romanci* Zdeňka Fibicha, Smetanovu *Českou píseň a Rolnickou*, *Kličkovu Baladu o české hudbě*, Novákovu *Neščasnou vojnu a Vražedného milého*, Musorgského skladbu *Jesus Navin*, Foersterův ženský sbor *Panna*, *Dědice Bílé Hory* či *Stabat Mater* od Antonína Dvořáka z roku 1912. O pár let později zastihla spolek světová válka, která jeho činnost pozastavila až do roku 1919.⁸⁷

Po roce 1918 nastala nová éra rozvoje Hlaholu. Zpěv byl dále chápán nejen jako zábavná činnost, nýbrž začal být více kladen důraz na kvalitu zpěvu i na výběr repertoáru. Prvním sbormistrem po vzniku československého státu se stal Josef Malý (viz kapitola 3.4), jenž přišel do Čáslavi roku 1909 a jako sbormistr působil do roku 1924.

Od roku 1931 začal Hlahol pravidelně pořádat tzv. Den národní písně, který se konal vždy v květnu na popud Pěvecké obce čáslavské. Koncert spolku probíhal v divadle nebo v městských sadech Vodranty za účasti místních škol. Hlahol také pořádal různé zájezdy do pohraničních oblastí, kde byl vždy vřele vítán.

Rok 1935 byl ve znamení 75 let existence Hlaholu. Sbor byl v plném rozkvětu a spolupracoval i s dalšími hudebními činiteli působícími v Čáslavi. S orchestrem, s nově vzniklou hudební školou i s Dusíkovým divadlem. Budova divadla roku 1923 vyhořela a právě díky rozšíření činnosti Hlaholu, ve snaze získat prostředky na opravu, mohlo být znovu obnoveno. I jiné významné osobnosti obohatily svými výstupy koncertní činnost Hlaholu.⁸⁸ Zvláště J. B. Foerster, Jindřich Jindřich, Silvestr Hipman či Jaroslav Křička byli jeho velkými obdivovateli, věnovali Hlaholu několik sborů a mnohokrát se i osobně účastnili koncertů.⁸⁹

Blížil se však rok 1939, období vypuknutí druhé světové války. Počátek okupace nikterak neovlivnil koncertní život Hlaholu. V tomto roce přišla do Čáslavi Marie Iglová, díky

⁸⁷ RESL, M. *Dějiny pěveckého spolku Hlahol (dříve Kovář) od založení do současnosti 1860 – 1960*. Praha, 1966. Diplomová práce. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze.

⁸⁸ PAVELKA, E. *75 let čáslavského Hlaholu : 1860 - 1935*. Čáslav : Pěvecký spolek Hlahol, 1936. 66 s.

⁸⁹ SPÁČIL, J. *Čáslav město a okres*. Brno : Národohospodářská propagace Čech a Moravy, 1940. 136 s.

níž mohlo být zrealizováno dávné přání vytvoření dětského sboru. S její vytrvalostí překonal dětský sbor válku, ačkoliv ostatní části Hlaholu kvůli zhoršujícím se podmínkám upadaly. O rok později přišel do Čáslavi druhý ředitel hudební školy Gustav Náhlovský (viz kapitola 2.5). S jeho tvorbou se veřejnost poprvé seznámila na výročí 80 let existence Hlaholu. Jeho spoluprací s ostatními hudebníky byla koncertní činnost Hlaholu obohacena o nová vystoupení. Později se i vzniklé hudební středky Silvestra Hipmana mohly těšit z nových hudebních příspěvků od G. Náhlovského.⁹⁰

25. ledna 1941 se sešla valná hromada, která jmenovala Jaroslava Machotku (viz kapitola 3.12) novým sbormistrem Hlaholu.

Stále se zhoršující válečné podmínky vedly k úpadku sborové činnosti. Někteří členové byli nuceni dobrovolně odejít, jiní byli zatčeni. Dodnes není zcela jasný důvod zániku Hlaholu, ani kdy přesně byla jeho činnost ukončena. S největší pravděpodobností to bylo kolem roku 1942, kdy měl spolek poslední koncert. Úplné zakončení připadá přibližně na období mezi lety 1951–1963.⁹¹

Roku 1929 se odtržením od Hlaholu vytvořilo na popud vrchního radního, dirigenta a umělce Antonína Pospíšila tzv. Volné pěvecké sdružení. Cílem bylo především pěstování a šíření mužského sborového zpěvu. Postupem času a vytrvalou prací mohlo sdružení již za 3 měsíce své existence, 1. prosince 1929 prvně veřejně vystoupit v rámci oslav 70. narozenin J. B. Foerstra.

Repertoár Volného pěveckého sdružení byl různorodý. Zpívány byly sbory zejména od českých autorů, především Bedřicha Smetany, ale nevyhýbali se ani obtížnějším skladbám světových autorů. Sbor působil na mnoha českých i moravských místech a za poměrně krátkou dobu absolvoval mnoho koncertů. Mezi nejdůležitější patří například Smetanův koncert v Karlových Varech, koncert v pražském Mozarteu či v Brně Králově Poli. Během 10 let nastudovalo Volné pěvecké sdružení 137 mužských sborů od českých autorů, v dubnu roku 1932 pořádalo sdružení Dusíkovy oslavy a neméně významná byla také spolupráce s Janem Branbergem, profesorem Pražské konzervatoře, spisovatelem a kritikem. Zejména tedy díky

⁹⁰ RESL, M. *Silvestr Hipman : Nástin života a díla*. Čáslav : MěstNV Čáslav, 1973. 41 s.

⁹¹ ZDRÁHALOVÁ, B. *Čáslavský pěvecký spolek Hlahol : 1860 - 1963*. Kutná Hora, 2005/2006. 59 s. Seminární práce. Gymnázium Jiřího Ortena.

silnému vedení ze strany prvního dirigenta Antonína Pospíšila dosahovalo Volné pěvecké sdružení vysoké úrovně a jeho činnost dále pokračovala i za nového dirigenta učitele Culka.⁹²

4.6 Chrámový sbor

Chrámový sbor začal fungovat přibližně kolem roku 1920 a existoval poměrně dlouhou dobu. Od počátku ho řídil varhaník Josef Malý a roku 1942 přišli do Čáslavi manželé Machovi. Stanislav Mach učil na hudební škole, tudíž měl možnost výběru mladých lidí do chrámového sboru a soubor čítal kolem 40 lidí. V altu můžeme například jmenovat M. Vaňkátovou, L. Žohovou, M. Kindlmanovou, vynikajícími tenoristy byl M. Bukovský, E. Pitro, F. Martínek, mezi basisty patřil K. Hadač, F. Pazderka a v sopránů zpívaly G. Machová, M. Resslerová, A. Martínková, L. Vančurová či V. Karlíková. Někteří členové chrámového sboru byli i stálí členové pěveckého spolku Hlahol, který v té době v Čáslavi působil.

Josef Malý chrámový sbor dirigoval a byl doprovázen Stanislavem Machem na varhany. Zpívalo se pravidelně nejen každou neděli v kostele sv. Petra a Pavla v Čáslavi, ale sbor podnikal i zájezdy do Chrudimi, Jilemnice nebo koncertoval u sv. Ignáce v Praze. Zpívalo se zejména latinsky – Machovy mše, skladby J. L. Dusíkova, J. S. Bacha či A. Dvořáka.

Po smrti Machových převzal v roce 1975 sbor Karel Karlík, na varhany ho doprovázel Ladislav Dufek a v tomto složení fungoval chrámový sbor přibližně do roku 1986. Karel Karlík zemřel v roce 2008.

V dnešní době působí v kostele sv. Petra a Pavla Čáslavská chrámová schola, jež plní funkci chrámového sborového zpěvu.⁹³

4.7 Dětský pěvecký sbor

Zakladatelka Miloslava Machotková (viz kapitola 3.12) dostala v roce 1946 za úkol vyučovat zpěv na tehdejší dívčí škole (později ZDŠ Fučíkova Čáslav, dnes ZŠ Čáslav

⁹² SPÁČIL, J. *Čáslav město a okres*. Brno : Národohospodářská propagace Čech a Moravy, 1940. 136 s.

⁹³ Autentický rozhovor s Věrou Karlíkovou ze dne 8. 11. 2010, Čáslav.

Masarykova) a měla to štěstí, že třída byla velice talentovaná a projevovala o hudbu velký zájem. Postupem času začaly na hodiny docházet i žákyně z jiných ročníků a třída se rozrostla ve větší pěveckou skupinu. Seskupení začalo fungovat i mimo školní vyučování a tím vznikl Dětský pěvecký sbor v počtu osmnácti dětí. Zprvu vystupoval na akcích a oslavách pořádaných školou, později i mimo školu. Úplně poprvé tomu tak bylo na čáslavském náměstí, přibližně rok po vzniku. Žáci zpívali lidové písně u vánočního stromu a od té doby se stalo tradicí, že se sbor každoročně účastnil této předvánoční události.

Díky veřejným vystoupením se soubor postupně rozrůstal, nových členů přibývalo a sbor čítal neuvěřitelných 150 členů. Sbormistryně Miloslava Machotková tak musela sbor rozdělit na dva menší – jeden byl pro mladší žáky od čtvrté do osmé třídy, tzv. přípravný nebo malý sbor, a druhý velký sbor byl pro starší žáky od deváté třídy až po studenty gymnázia a průmyslové školy. Počet členů v obou sborech byl vyvážený, 70:80. Vystupovaly jak v Čáslavi v prostorách Dusíkova divadla, v Dusíkově síni, v sokolovně, na radnici, ve Vodrantech, v kostele, tak i v jiných českých městech - v Pardubicích, v Kutné Hoře, v Hlinsku, v Nymburku, v Poděbradech. Sbor koncertoval také za hranicemi. Roku 1953 podnikl zájezd na Slovensko do Trebišova, kde měl dva koncerty, které se uskutečnily za účasti Košického rozhlasu.

Práce stále přibývalo, proto k sobě M. Machotková přizvala svého manžela Jaroslava Machotku (viz kapitola 3.12). Spolu s ní se podílel na vedení a realizaci sboru a zároveň působil jako sborový skladatel. Nejprve skladby pouze upravoval, později i sám vytvářel vlastní písně a sbor doprovázel. Svého času byl pěvecký soubor také doprovázen houslistou Otto Pluhařem, který vyučoval na čáslavském gymnáziu.

Dětský sbor byl díky své úspěšnosti a pílí obdivován z mnoha stran a měl možnost se setkat s mnoha významnými osobnostmi. Jedni z nich byli skladatel Jindřich Praveček nebo spisovatel František Hrubín, od něhož se jim dostalo uznání díky tomu, že Jaroslav Machotka napsal hudbu k jeho pohádce Sněhurka a sedm mužíčků. Hrubín jim poděkoval slovy: „Bez Vaší hudby a zpěvu by moje pohádka nebyla pohádkou.“

Roku 1960 připravil čáslavský dětský sbor spolu s dětskými sbory z Vysokého Mýta a Chrudimi první krajský festival dětského sborového zpěvu, který spočíval

v celovečerních koncertech v Čáslavi, Chrudimi a ve Vysokém Mýtě, jež byly natáčeny a vysílány Československým rozhlasem.

Roku 1962 slavil sbor 15 let existence a na svou počest připravil odpolední a večerní koncerty, kterými poděkoval a zároveň ukázal, jak velký kus cesty za sebou sbor za celou dobu svého působení má. Na programu bylo mnoho skladeb, jak od českých i světových skladatelů, tak i písně, které pro sbor složil Jaroslav Machotka.

Shodou okolností byl o dva roky později opět důvod k oslavám - 700 let města Čáslavi⁹⁴. Koncertu Dětského pěveckého sboru v Dusíkově divadle v Čáslavi se zúčastnilo mnoho významných osobností z celého kraje, jež přišly zavzpomínat a podpořit „jejich“ mladé zpěváky.

V roce 1966 se uskutečnil pro sbor významný koncert v sále lázeňské kolonády v Poděbradech. Významný zejména proto, že výkon pěveckého tělesa byl vskutku velkolepý a mezi návštěvníky byla spousta německých rekreatů, kteří byli výkonem „našeho“ čáslavského sboru nadšeni.

Další důležitou událostí byly oslavy dvacetileté existence sboru. Tento velkolepý večer se uskutečnil 6. dubna 1967 za účasti mnoha vynikajících hudebníků, jedním z nich byl i dirigent benešovského dětského sboru Otomar Pičman. Výroční koncert zahájil sbor písní od Bedřicha Smetany Píseň svobody v plném počtu 150 dětí a vrcholem bylo bezesporu provedení Hanušova Léta, za které byli od dirigenta O. Pičmana velice pochváleni. Již od začátku koncertu bylo patrné, že se sbor přes jeho skromné začátky dostal na profesionální úroveň, a to jen díky pilné práci dětí a manželů Machotkových. Mladí pěvci se naučili nejenom uměleckému cítění, ale zároveň sehrála důležitou roli i společenská výchova a způsob vystupování, ke kterému byli hned od počátku vedeni.

7. května 1967 sbor odcestoval do Německé demokratické republiky do Jeny, kam byl pozván učitelským pěveckým sborem, který vystupoval i v Dusíkově divadle v Čáslavi. Na programu byly skladby jak našich autorů, tak i světových a nechyběla ani vlastní tvorba Jaroslava Machotky. Koncert byl zahájen 9. symfonií Ludwiga van Beethovena Ódou na radost. Dětský pěvecký sbor navštívil také koncentrační tábor Buchenwald a Drážďany. O dva

⁹⁴ Příloha č. 17

roky později se sbor vydal do Sovětského svazu, kde na pozvání vystupoval v Moskvě, v Puškinu a v Podolsku.

Po úplném návratu do rodných Čech začal soubor připravovat výstavu, na které bylo zachyceno dvacet let jeho působení a mohl se tím zároveň i pochlubit moskevskému sboru Melodie, který na oplátku dorazil ještě téhož roku do Čáslavi. Slavnostní koncert obou sborů se konal v Dusíkově divadle a 5. července 1968 v Kutné Hoře.

Ve dnech 6., 7. a 8. června 1971 se v Dusíkově divadle Dětský pěvecký sbor rozloučil a ukončil po 25 letech svou existenci.

Sbor dokázal za čtvrt století svého působení opravdu mnoho. Psalo se o něm v žurnálu, například v časopise Hudební výchova či ve slovenském Hudba, spev, tanec, zúčastnil se mnoha pěveckých soutěží a díky všem těmto úspěchům mohl mít svého sponzora, kterým byly Státní statky Čáslav. Měl i svou vkladní knížku, kam se shromažďovaly finance, které byly využívány na to, aby si děti odnesly různé vzpomínky na léta strávená ve sboru. Manželé Machotkovi jim touto cestou umožnili návštěvy v Národním divadle v Praze či různé zájezdy.⁹⁵

4.8 Dechový orchestr mladých ZUŠ J. L. Dusíka

Mládežnický dechový orchestr Základní umělecké školy Jana Ladislava Dusíka v Čáslavi⁹⁶ - nový název pro bývalý orchestr Čáslavanka.

První zkouška se zakladatelem, dirigentem a uměleckým vedoucím Zdeňkem Lauterbachem (viz kapitola 3.14) proběhla 12. září 1991. Z. Lauterbach zprvu doplnil původní orchestr novými hráči, zejména žáky jeho třídy, ale později byli součástí orchestru i žáci jiných škol, např. z Kolína a Kutné Hory nebo bývalí žáci, kteří školu již dokončili.

Již od počátku panovala v orchestru jiná a nová pravidla, než tomu bylo doposud. Byl zejména pevně stanoven rozpis zkoušek a to tak, že se ze začátku zkoušelo pouze ve všední pracovní dny, postupem času se začalo trénovat i o víkendu, v sobotu dopoledne. Důležitá byla zejména individuální příprava každého žáka na danou zkoušku.

⁹⁵ MACHOTKOVÁ, M. *Dětský pěvecký sbor 1946 – 1971*. Archiv manželů Machotkových (rukopis) Čáslav.

⁹⁶ Příloha č. 18

Orchestr měl během šesti měsíců fungování 60 hráčů. Díky své pili se mohl již po roce existence zúčastnit několika soutěží. V ústředním kole soutěže dechových orchestrů mladých získal v Berouně a v Kolíně první místo a 1. září 1992 podnikl orchestr první zahraniční zájezd do německého Böslu, kde se na soutěži stal absolutním vítězem, což bylo naprosto neuvěřitelné a nečekané, neboť orchestr takto dohromady fungoval zatím krátce. Dostal se tak do povědomí nejenom v Čechách, ale i v zahraničí. O rok později, roku 1993 se díky tomu orchestr dostal na mezinárodní soutěž Musiktage in Diepholz, která se koná jednou za tři roky, a byl tak prvním českým seskupením, které se soutěže zúčastnilo. Z 39 zúčastněných se „náš“ čáslavský orchestr stal absolutním vítězem a laureátem festivalu. Získal první místo v koncertní kategorii, druhé místo v pochodové a ještě jedno místo pro pana Lauterbacha za jeho dirigentský výkon.⁹⁷

Orchestr se rok co rok účastnil letních i zimních koncertů v Dusíkově divadle, promenádních koncertů v Čáslavi a v přilehlém okolí. Pravidelně pořádal orchestr i soustředění v Krkonoších. Jak během letních prázdnin, tak i v zimě, aby nebyla narušena příprava na další úspěchy.⁹⁸

Od roku 1992 byl orchestr pravidelným účastníkem mezinárodní soutěže v Böslu v Německu, kde i v roce 1994 obhájil první místo a téhož roku také zvítězil na 14. Mezinárodním setkání dechových orchestrů v Brně. Ve dnech 6. – 8. května 1994 natáčel své CD ve studiu Českého rozhlasu v Českých Budějovicích.⁹⁹

V roce 1995 odcestoval sbor do Francie, do Nice, kde se zúčastnil Festivalu květin a reprezentoval Českou republiku. Následující roky 1996 a 1997 byly pro orchestr obrovským úspěchem. Stal se absolutním vítězem na Mezinárodní soutěži dechových orchestrů v Praze a byl mezinárodní porotou doporučen na největší a nejtěžší světovou soutěž dechových nástrojů v holandském Kerkrade, který se konal 3. – 8. července 1997. Sjíždějí se sem špičkoví muzikanti ze všech koutů světa, neboť se jedná o tzv. Olympijské hry v hudbě a orchestr odtud přivezl do Čáslavi stříbrnou medaili.

⁹⁷ *Caslavsko.net* [online]. 07.04.2010 [cit. 2010-11-03]. Mládežnický dechový orchestr ZUŠ - období 1991 – 1994. Dostupné z WWW: <<http://www.caslavsko.net/view.php?cisloclanku=2010040701-Mladeznicky-dechovy-orchestr-ZUS---obdobi-1991---1994>>.

⁹⁸ Soukromý archiv Libuše Škarkové, rok 2010, Čáslav.

⁹⁹ *Caslavsko.net* [online]. 07.04.2010 [cit. 2010-11-03]. Mládežnický dechový orchestr ZUŠ - období 1991 – 1994. Dostupné z WWW: <<http://www.caslavsko.net/view.php?cisloclanku=2010040701-Mladeznicky-dechovy-orchestr-ZUS---obdobi-1991---1994>>.

S následujícími roky přicházela i další ocenění. Orchester se nadále účastnil různých festivalů a soutěží, kde sklízel vítězství. V letech 1999 a 2000 na Festivalu dechových orchestrů v Děčíně, o rok později na soutěži ve Frenštátě a Děčíně, kde obhájili 1. místo a stali se zároveň absolutními vítězi, a stejně tak tomu bylo i v roce 2004 na soutěži v Litvínově. Mnoho zážitků si orchestr pravidelně přivázel i z festivalu Kmochův Kolín. Jednou z posledních událostí, které se orchestr zúčastnil, byl Mezinárodní festival dechové hudby v Podkrkonoší Koletova Rтынě.

Po celou dobu přijížděli do Čáslavi pravidelně hudební skladatelé, kterým byly věnovány autorské koncerty. Jmenujme například Jaroslava Zemana, Evžena Zámečnicka, Jindřicha Brejška či Pavla Staňka.¹⁰⁰

V červnu 2009 měl orchestr tradiční slavnostní koncert v Dusíkově divadle, kde dirigent Zdeněk Lauterbach oznámil, že orchestr končí. Hlavním důvodem tohoto rozhodnutí byl zejména rozdíl v přístupu tehdejších a dnešních žáků. Jak již bylo zmíněno, od počátku existence orchestru byla nastavena nová pravidla, která žáci dodržovali, nebyl problém s docházkou, neboť hráči dělali vše z vlastního přesvědčení a byli si vědomi zodpovědnosti, která byla k účasti a reprezentaci orchestru nutná. To však v poslední době orchestr postrádal a jak sám dirigent říká, více se věnoval shánění hráčů než hudbě a výuce. Vše pramení pravděpodobně ze situace, že mají lidé v dnešní době spoustu možností, jak naložit s volným časem a obrovské množství ostatních aktivit je lákavější, než obětovat svůj čas zkoušením v orchestru. Vidina výletu za hranice vlasti je v dnešní době jen malou motivací, než tomu bylo v 90. letech. Dalším důvodem zániku dlouhodobé čáslavské tradice byl pravděpodobně i jistý podíl „viny“ rodičů, kteří nemají v dnešní uspěchané době na své děti příliš času a žáci postrádají vnitřní kázeň, která je potřebná pro existenci tak velkého hudebního tělesa, jakým čáslavský orchestr bezesporu byl.

Na druhou stranu orchestr vychoval spoustu vynikajících hudebníků, kteří se hudbě věnovat nepřestali. Někteří z nich studují na konzervatořích v Praze, Pardubicích, Ostravě nebo dokonce na AMU v Praze či JAMU v Brně, jiní studují hudební vědu na Filozofické

¹⁰⁰ Soukromý archiv Libuše Škarkové, rok 2010, Čáslav.

fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Jedno však mají všichni bez výjimky společné – hudba se stala jejich koníčkem i povoláním, stala se jejich životní láskou.¹⁰¹

4.9 Pěvecký sbor Střední odborné školy pedagogické

V roce 1975 byla v Čáslavi založena pedagogická škola jako výpomocný ústav k již existujícímu gymnáziu za účelem výchovy budoucích učitelů s tím, že poté bude opět zavřena, ale škola se rozrůstala a zavřena nebyla. S první pedagogickou třídou začal fungovat i pěvecký sbor pod vedením Věry Markové. Rozrůstáním tříd se seskupení rozšířilo do celé pedagogické školy. Korepeditorem sboru byl v té době Zdeněk Smola.

Sbor velmi často vystupoval při všech regionálních příležitostech i školních akademiích. V celostátní soutěži, konající se jednou za dva roky pro všechny pěvecké sbory pedagogických škol střídavě v Litomyšli a Karlových Varech, se již od 70. let umísťoval na předních příčkách.

Pěvecký sbor byl dokonce pozván k nahrávce do tehdejšího Československého rozhlasu a zúčastnil se několika natáčení pro Československou televizi. Průběžně spolupracoval s lázeňskou filharmonií v Poděbradech nebo s jiným komorním souborem.

Repertoár byl různorodý. Od klasických sborových písní, operních sborů a církevních skladeb, přes četné úpravy lidových písní a vánočních koled. Zpíval buď a cappella či s klavírem.

V roce 1990 se situace změnila. Obecně ubyly peníze na kulturu a zanikalo vše, co bylo organizované. Vymizely i běžné aktivity, chyběla pozvání na vystoupení a muselo se proto přistoupit k jinému způsobu prezentace, neboť sbor funguje, jen když vystupuje.

V roce 1978 přišla do školy Jana Vrnáková, rozená Tykačová, které v roce 1980 převzala korepetování sboru až do roku 1991. V té době se Věra Marková začala postupně věnovat výuce na gymnáziu a vedení souboru přešlo ve školním roce 1991-1992 do rukou Jany Vrnákové a Filipa Jerieho.

¹⁰¹ HOŘEJŠÍ, V. Rozhodnutí, které bolelo. *Čáslavské noviny : Měsíčník městského úřadu*. 1. 11. 2009, 11, s. 11-13.

Oba profesori přistoupili na jiný režim – od školního roku 1991-1992 začaly pravidelně v Dusíkově divadle v Čáslavi pořádat vánoční koncerty, které se později přesunuly do kostela sv. Petra a Pavla. V současné době je program většinou zaměřen na starou muziku, pastorely, vážnou hudbu, koledy a zpívají se i skladby 20. století a muzikálové písničky. Do budoucna bude možná pořádán i jarní velikonoční koncert, který bude v lidovějším duchu a bude tak možno uvést i skladby, které nemohou zaznít na vánočním koncertě.

Sbor pravidelně vystupuje po regionu, kde je již tradičně součástí významných událostí. Nejen v Čáslavi, ale i v Třemošnici, v Ronově nad Doubravou, ve Zbyslavi a v Polné. Od koncertů pro základní školy v Kutné Hoře, ve Vrdech i na Seči sbor časem upustil.

Ve školním roce 1994–1995 byl sbor veden společně s Ilonou Pipkovou, ještě za stálé výpomoci Filipa Jerieho, který dva roky poté z pedagogické školy odešel. Ilonu Pipkovou na čas nahradili Petra Bělohlávková a Lukáš Ondrašík, který se v září roku 2006 stal členem pedagogického sboru a začal natrvalo spolupracovat i se sborem.

V roce 2000 se s velkými obtížemi opět obnovily soutěže pedagogických škol a v posledních letech opět probíhá soutěžní festival v Litomyšli. Poslední tři roky se čáslavský pedagogický sbor také zúčastnil - v kategorii komorní sbor (noneto), duet, sólový a muzikálový zpěv a v klavírní a kytarové kategorii. Petr Nekoranec, student pedagogické školy a účastník pěvecké soutěže, dokonce dostal nabídku hostovat měsíc v Holandsku.

Sbor sám pro sebe pořádá turisticko-poznávací zájezdy do zahraničí, v posledním týdnu v červnu či v prvním týdnu v září. Navštívil Passov, Salzburk, v Itálii Florencii a Benátky, Švýcarsko, Francii. V loňském roce podnikl soubor výměnný týdenní pobyt do Stamfordu v Anglii. Naplánované byly tři koncerty se skladbami od období renesance až po současné skladby, kde mohl soubor předvést své pěvecké umění.

Sbor zpíval i s jinými hudebními tělesy. Příkladem můžeme uvést spolupráci s Kolínskou filharmonií, se kterou zpíval Českou mši vánoční Jakuba Jana Ryby, s komorním smyčcovým orchestrem Vox Bohemica při ZUŠ zpíval Gloria od A. Vivaldiho nebo s poděbradským smyčcovým kvartetem Stabat Mater od G. B. Pergolesiho.¹⁰²

¹⁰² Autentický rozhovor s Mgr. Janou Vrňákovou ze dne 7. 11. 2010

4.10 Čáslavská chrámová schola

Čáslavská chrámová schola vznikla koncem 90. let z iniciativy Jana Lebedy a od roku 2000 až doposud vede sbor Petra Bělohávková. V současné době působí na postu varhaníka Ladislav Dufek. Hlavní úlohou scholy je nejen hudební doprovod slavnostních bohoslužeb, ale i významnějších událostí jako jsou křtiny, svatby, první svaté přijímání dětí. Sídlí v kostele sv. Petra a Pavla v Čáslavi.

Nejčastěji schola vystupuje ve vokálním či vokálně-instrumentálním složení, kdy nástrojovou část místo pěvecké hraje některý ze členů souboru nebo jsou zváni stálí hosté. Schola tudíž spolupracuje i s jinými vokálními a instrumentálními soubory – s komorním orchestrem Vox Bohemica, se Seniorátním pěveckým sborem Chrudimského seniorátu, s pěveckým sborem Církve československé husitské v Kolíně, s vokálním souborem Regnis.

Chrámová schola spolupracovala na různých projektech pořádaných v rámci kulturního života na Čáslavsku. Podílela se na projektu Stanislav Mach – Život naplněný hudbou, v rámci oslav 100. výročí narození S. Macha, zúčastnila se oslav 270. výročí narození a 190. výročí úmrtí Jana Josefa Dusíka, byla členem projektu Bridelius a Kutná Hora či pořádá koncerty v rámci akce Noc Kostelů.

Repertoár je velice obsáhlý a různorodý. Zahnuje duchovní a liturgické písně z období 15. – 20. století. Nejčastěji jsou zpívány skladby J. S. Bacha, A. Dvořáka, W. A. Mozarta, Adama Michny z Otradovic, Giovanniho Pierluigiho da Palestriny, Josefa Olejníka, Petra Ebena, J. J. Ryby a dalších. Z kancionálů pak nejčastěji Fraunusův, Jistebnický, Rohův, české kancionály, na koncertech dále znějí hymny, sekvence, antifony, ordinária.

Koncertní činnosti se schola nevěnuje pouze v kostele sv. Petra a Pavla v Čáslavi a v kostele sv. Alžběty, ale i v přilehlých městech. Soubor pravidelně vystupuje v chrámu sv. Františka Serafinského v Golčově Jeníkově, v chrámu sv. Jana Křtitele ve Zbýšově, v chrámu sv. Gotharda v Potěhách, ve Žlebech, v Dolních Bučicích, v Příbyslavicích, v Českém Brodě a dalších.¹⁰³

¹⁰³ BĚLOHLÁVKOVÁ, P. *Chramovaschola.cz* [online]. [200?] [cit. 2010-11-05]. Čáslavská chrámová schola. Dostupné z WWW: <<http://www.chramovaschola.cz/>>.

Závěr

Ve své závěrečné bakalářské práci jsem se zabývala hudebními osobnostmi, jež jsou spojováni s místem mého narození a jejich kulturním přínosem. Snažila jsem se vyhledat co nejvíce osob působících ať již v minulosti, tak i v současné době na Čáslavsku.

Cílem bylo nashromáždit co nejvíce údajů o hudebním životě a muzikantech ve městě. Myslím si, že souhrn informací může být přínosný zejména pro ty jedince, kteří se chtějí po hudební stránce dozvědět více o svém regionu, neboť jsem se zatím sama doposud nesešla s materiály pojednávající o obecném souhrnu všech kulturních složek ve městě. Většina publikací, sborníků a jiných různých pramenů pojednává spíše o historickém vývoji, který ve svém výčtu končí minimálně před dvaceti lety a o současném kulturním dění, spolcích a osobnostech se příliš nedozvídáme. Propojila jsem tedy dohromady jak historii, tak i současnou situaci, s cílem informovat čtenáře - hudebníky o obecném kulturním přehledu čáslavského regionu.

Většina místních jedinců zná pouze slavné čáslavské „velikány“, jako byl Jan Ladislav Dusík, jeho otec Jan Josef Dusík či Václav Stich, poněvadž se jejich jména dostala do širšího podvědomí a o zbylých má ponětí pouze hrstka jedinců, pro něž je hudba ústředním zájmem. Je to smutné zejména z toho důvodu, že v našem kraji působilo opravdu mnoho dalších důležitých osobností, díky nimž se hudební kultura Čáslavska pozvedla na vysokou úroveň, ale bohužel zůstávají v zapomnění.

Zajímavé pro mě bylo i osobní setkání s těmi, jež za svého života působili po boku čáslavských hudebníků a měla jsem tak možnost stát se na chvíli součástí jejich poutavých životních příběhů.

Musím přiznat, že ještě před vypracováním své práce jsem byla jednou z těch, kteří toho o hudební minulosti Čáslavska příliš nevěděli, proto pro mě bylo příjemným zjištěním, kolika významnými osobnostmi a hudebními tělesy se může region honosit. Zároveň je tím i částečně zodpovězena otázka, kterou jsem položila v úvodu. Zda ze své kulturní tradice město i nadále čerpá. Určitě ano, protože nebýt všech těchto hudebních vlivů rodících se na Čáslavsku, nynější generace by neměla možnost navázat a dál pokračovat v kulturní tradici. Rozhodně se vývoj na Čáslavsku nepozastavil a hudební život je i nadále důležitou složkou ve městě. Pevně

věřím, že snaha nynějších hudebníků, sbormistrů a učitelů bude ceněna stejně tak, jako tomu bylo v případě jedinců, o nichž moje práce pojednává.

Resumé

Bakalářská práce se zabývá hudebními osobnostmi Čáslavska, které měly jistý kulturní přínos pro region. První kapitola pojednává obecně o regionu Čáslavsku a jeho historickém vývoji. V další kapitole jsou zahrnuty osobnosti, které se určitým způsobem pojí k Čáslavsku v tom smyslu, že se zde narodily, avšak působily v těchto místech jen krátkou dobu a byly přínosem spíše ve světě. Třetí kapitola popisuje osoby, které konkrétně na Čáslavsku činně působily a zasloužily se o bohatý kulturní život. Poslední kapitola hovoří o institucích a hudebních tělesech, které vznikly na základě činnosti výše zmíněných osobností.

Summary

My bachelor thesis covers the most important musical personalities of the Čáslav region who significantly contributed to its cultural heritage. The first chapter generally deals with the region of Čáslav and his historical evolution. In the next chapter are included all personalities who are somehow connected to the region – in a sense that they were born here; however, they spent in Čáslav only for a limited period of time and then moved elsewhere. The third chapter describes the personalities who actively participated in the cultural life of the region. The last chapter covers the musical institutions and groups which were created thank to the activity of the above mentioned personalities.

Bibliografie

Prameny

Autentický rozhovor s Věrou Karlíkovou ze dne 8. 11. 2010, Čáslav.

Autentický rozhovor s Mgr. Janou Vrnákovou ze dne 7. 11. 2010, Čáslav.

Soukromý archiv Libuše Škarkové, rok 2010, Čáslav.

KRINCVAJ, A. *Stanislav Mach – Život a dílo (jilemnického rodáka)*. Bakalářská práce Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, Brno. 2008.

Zdeněk Kožina : (smuteční oznámení). Praha : Tiskařské závody, n. p., 1984. 1 s.

ZDRÁHALOVÁ, B. *Čáslavský pěvecký spolek Hlahol : 1860-1963*. Kutná Hora, 2005/2006. 59 s. Seminární práce. Gymnázium Jiřího Ortena.

MACHOTKOVÁ, M. *Dětský pěvecký sbor 1946–1971*. Archiv manželů Machotkových (rukopis) Čáslav.

HIPMAN, S. *Silvestr Hipman : Můj život a hudba (+stručný životopis)*. In Sbírký Dusíkova ústavu. Čáslav : Dusíkův ústav, 1944. s. 71.

ZADROBÍLKOVÁ, E. *Hudební život v Čáslavi, podíl učitelů LŠU na něm*. Hradec Králové, 1980. 74 s. Diplomová práce. Pedagogická fakulta v Hradci Králové.

RESL, M. *Dějiny pěveckého spolku Hlahol (dříve Kovář) od založení do současnosti 1860 - 1960*. Praha, 1966. Diplomová práce. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze.

Literatura

VANĚČKOVÁ, J. *Muzejní biografický slovníček hudebníků : Díl IV*. Praha : Městské muzeum s podporou Nadace open society fund, 2000. 16 s.

SPÁČIL, J. *Čáslav město a okres*. Brno : Národohospodářská propagace Čech a Moravy, 1940. 136 s.

PROKOP, J. *Jan Ladislav Dusík*. Vltava. 2009, roč. 14, č. 4, s. 24.

Dreyschock Alexander. In CIBULKA, ?; ČEPEK, ?; POSPÍŠIL, ?. *Alexander Dreyschock : Životopisná data*. [s.l.] : [s.n.], [198?]. s. 2.

Dreyschock Raimund. In CIBULKA, ?; ČEPEK, ?; POSPÍŠIL, ?. *Raimund Dreyschock : Životopisná data*. [s.l.] : [s.n.], [198?]. s. 6.

RESL, M. *40 let Lidové školy umění Jana Ladislava Dusíka v Čáslavi 1930 - 1970*. Čáslav : Lidová škola umění J. L. Dusíka a Městský národní výbor, 1970. 45 s.

SPÁČILOVÁ, R. *Almanach 50 let LŠU v Čáslavi : 1930-1980*. Čáslav : Lidová škola umění, 1980. 51 s.

RESL, M. *Silvestr Hipman : Nástin života a díla*. Čáslav : MěstNV Čáslav, 1973. 41 s.

DUŠEK, J. Stanislav Mach, jeho církevní, duchovní i světská hudba. *Cyril : Časopis pro katolickou hudbu posvátnou i liturgii v Republice Československé*. 1946, 71, 9-10, s. 107-111.

Odešel pedagog. *Obzory Kutnohorska*. 21. 10. 1993, 4, 41, s. ?.

BRHLÍK, L. *Dusíkovo divadlo v Čáslavi*. Čáslav : Závody Kosmos, národní podnik v Čáslavi, 1946. 34 s.

PAVELKA, E. *75 let čáslavského Hlaholu : 1860-1935*. Čáslav : Pěvecký spolek Hlahol, 1936. 66 s..

ŠKRDLE, F. *Jan Jos. Dusík : Čáslavský kantor a varhaník 1738-1818*. Čáslav : Klub rodáků a přátel města Čáslavi, 1993. 53 s.

BĚLOHLÁVKOVÁ, P. Jan Ladislav Dusík a jeho Čáslav 2010. *Čáslavské noviny*. 1. března 2010, 3, s. 16.

Odešel pedagog. *Obzory Kutnohorska*. 21. 10. 1993, 4, 41, s. ?.

HOŘEJŠÍ, V. Bez umění duše umírá. *Čáslavské noviny : Měsíčník městského úřadu*. 2005, 6, s. 12-14.

HOŘEJŠÍ, V. Rozhodnutí, které bolelo. *Čáslavské noviny : Měsíčník městského úřadu*. 2009, 11, s. 11-13.

Silvestr Hipman. In *Silvestr Hipman : Stručný životopis*. Praha : Hudební matice umělecké besedy, [199?]. s. 3.

ČERNUŠÁK, G.; ŠTĚDRONĚ, B.; NOVÁČEK, Z. *Československý hudební slovník : osob a institucí*, svazek první A-L. Praha : Státní hudební nakladatelství, n.p., 1963. 856 s.

ČERNUŠÁK, G.; ŠTĚDRONĚ, B.; NOVÁČEK, Z. *Československý hudební slovník : osob a institucí*, svazek druhý M-Ž. Praha : Státní hudební nakladatelství, n. p., 1965. 1080 s.

BURNEY, Ch. *Hudební cestopis VIII. věku*. Praha : SHV, 1966. 427 s.

Internetové zdroje

VANĚČKOVÁ, J. *Cantica.kh.cz : Čáslavští literáti* [online]. 2009 [cit. 2010-11-02]. Čáslavské hudební rukopisy gotiky a renesance. Dostupné z WWW: <<http://www.chramovaschola.cz/osobnosti.html>>.

HOŘEJŠÍ, V. *Oficiální stránky města Čáslavi* [online]. 2009 [cit. 2010-11-01]. Stručná historie na katastru dnešní Čáslavi. Dostupné z WWW: <<http://www.meucaslav.cz/mesto-caslav/zakladni-informace/historie/>>.

Vítejte.cz [online]. 2008 [cit. 2010-11-01]. Slavnosti lesního rohu. Dostupné z WWW: <<http://www.vitejte.cz/objekt.php?oid=4664&j=cz>>.

Chramovaschola.cz : Čáslavská chrámová schola [online]. [2010] [cit. 2010-11-02]. Osobnosti čáslavského kůru. Dostupné z WWW: <<http://www.chramovaschola.cz/osobnosti.html>>.

Kulturacaslav.cz : Dusíkovo divadlo Čáslav [online]. [200?] [cit. 2010-10-03]. Historie Dusíkova divadla v Čáslavi. Dostupné z WWW: <<http://www.kulturacaslav.cz/historie.html>>.

Jaroslavtuma.cz [online]. 2009 [cit. 2010-10-29]. Jaroslav Tůma. Dostupné z WWW: <<http://www.jaroslavtuma.cz/index.php?p=zivotopis&site=default>>.

KAFKA, Š. *Cantica.kh.cz : Úvod* [online]. 2009 [cit. 2010-10-03]. Čáslavské hudební rukopisy gotiky a renesance. Dostupné z WWW: <<http://cantica.kh.cz/caslav/index.html>>.

VANĚČKOVÁ, J. *Cantica.kh.cz : Čáslavští literáti* [online]. 2009 [cit. 2010-10-03]. Čáslavské hudební rukopisy gotiky a renesance. Dostupné z WWW: <<http://cantica.kh.cz/caslav/index.html?page=literati>>.

Caslavsko.net [online]. 11. 06. 2006 [cit. 2010-10-29]. Varhanní mistr Jaroslav Tůma hrál v Čáslavi. Dostupné z WWW: <<http://www.caslavsko.net/view.php?cislocclanku=2006061101-Varhanni-mistr-Jaroslav-Tuma-hral-v-Caslavi>>.

Meucaslav.cz : Oficiální stránky města Čáslavi [online]. 15.7.2009 [cit. 2010-11-02]. GIOVANNI PUNTO - 240 let světové legendy lesního rohu. Dostupné z WWW: <<http://www.meucaslav.cz/caslavske-noviny/archiv-clanku-2008/cerven/?ftshow=405&ftresult=Odhalov%C3%A1n%C3%AD+pam%C4%9Btn%C3%AD+desky+Giovanni+Punto#news405>>.

Caslavsko.net [online]. 07. 04. 2010 [cit. 2010-11-03]. Mládežnický dechový orchestr ZUŠ – období 1991 – 1994. Dostupné z WWW:

<<http://www.caslavsko.net/view.php?cislocclanku=2010040701-Mladeznicky-dechovy-orchestr-ZUS---obdobi-1991---1994>>.

BĚLOHLÁVKOVÁ, P. *Chramovaschola.cz* [online]. [200?] [cit. 2010-11-05]. Čáslavská chrámová schola. Dostupné z WWW: <<http://www.chramovaschola.cz/>>.

Meucaslav.cz : *Oficiální stránky města Čáslav* [online]. [200?] [cit. 2010-10-05]. Současnost Čáslavi. Dostupné z WWW: <<http://www.meucaslav.cz/mesto-caslav/zakladni-informace/soucasnost/>>.

Svk7.svkk1.cz [online]. [200?] [cit. 2010-11-05]. Regionální faktografie. Dostupné z WWW: <<http://svk7.svkk1.cz/aRLreports/redo/redo29.htm>>.

MACEK, P. *Ceskyhudebnislovník.cz* : *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. 15. 2. 2006 [cit. 2010-11-05]. Händl, Ignác. Dostupné z WWW: <http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=425>.

SVOBODA, L. *Ceskyhudebnislovník.cz* : *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. 17. 1. 2010 [cit. 2010-11-05]. Dreyschock, Raimund. Dostupné z WWW: <http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=2647>.

Seznam příloh

- č. 1 Jan Ladislav Dusík
- č. 2 Jan Václav Stich
- č. 3 Alexander Dreyschock
- č. 4 Raimund Dreyschock
- č. 5 Gustav Náhlovský
- č. 6 Epitaf Jana Váchů
- č. 7 Otto Ullmann
- č. 8 Silvestr Hipman
- č. 9 Stanislav Mach
- č. 10 Jan Vratislavský
- č. 11 Jan Vedra
- č. 12 Jaroslav a Miloslava Machotkovi
- č. 13 Miloš Resl
- č. 14 Jaroslav Tůma
- č. 15 Zdeněk Lauterbach
- č. 16 Učitelství LŠU J. L. Dusíka v Čáslavi ve školním roce 1969 - 1970
- č. 17 Dětský pěvecký sbor v rámci oslav 700 let města Čáslavi
- č. 18 Dechový orchestr mladých ZUŠ J. L. Dusíka v Čáslavi

č. 1

Jan Ladislav Dusík

zdroj: <http://cs.wikisource.org/wiki/Soubor:Dussek.jpg>

č. 2

Jan Václav Stich

zdroj: <http://www.caslavsko.net>

č. 3

Alexander Dreyschock

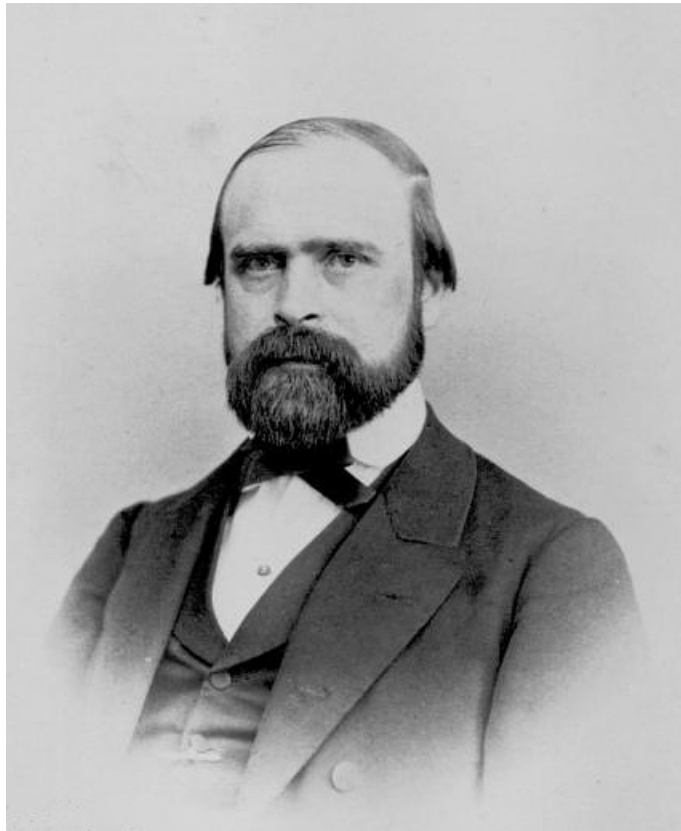
zdroj: <http://en.wikipedia.org>

č. 4

Raimund Dreyschock

zdroj: <http://ru.wikipedia.org>

č. 5

Gustav Náhlovský

zdroj: Almanach – 40 let Lidové školy umění Jana Ladislava Dusíka v Čáslavi 1930 - 1970

č. 6

Epitaf Jana Váchů

zdroj: <http://cantica.kh.cz>

č. 7

Otto Ullmann

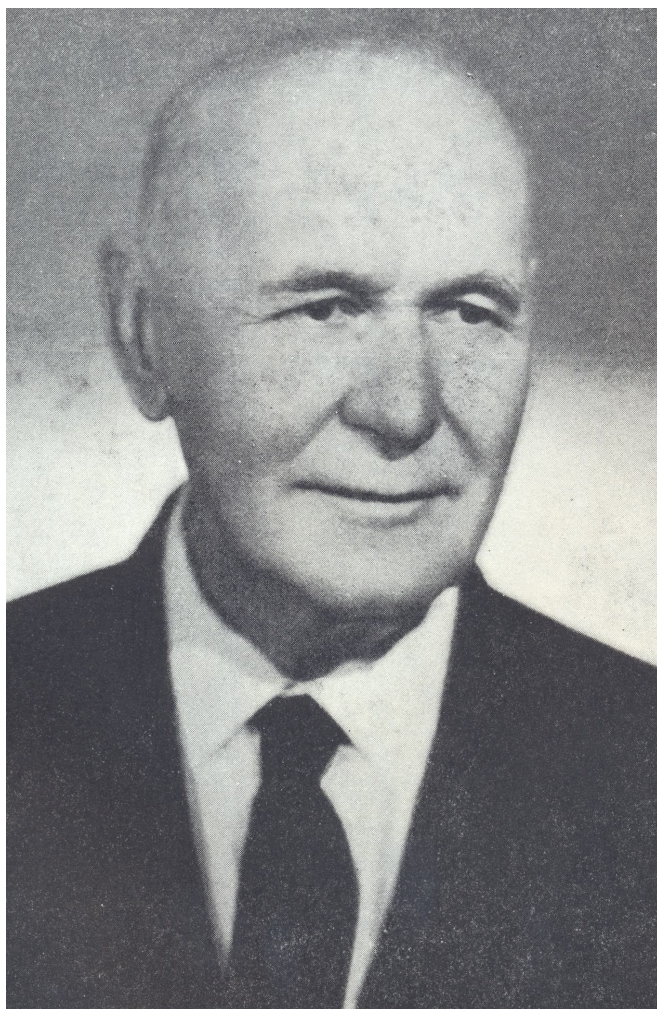
zdroj: Archiv městského muzea v Čáslavi

č. 8

Silvestr Hipman

zdroj: Almanach – 40 let Lidové školy umění Jana Ladislava Dusíka v Čáslavi 1930 - 1970

č. 9

Stanislav Mach

zdroj: <http://www.chramovaschola.cz>

č. 10

Jan Vratislavský

zdroj: Almanach - 40 let Lidové školy umění Jana Ladislava Dusíka v Čáslavi 1930 - 1970

č. 11

Jan Vědra

zdroj: časopis Instrumentalisté (archiv Městského muzea v Čáslavi)

č. 12

Jaroslav a Miloslava Machotkovi

zdroj: Archiv manželů Machotkových, Čáslav

č. 13

Miloš Resl

zdroj: Almanach – 40 let Lidové školy umění Jana Ladislava Dusíka v Čáslavi 1930 - 1970

č. 14

Jaroslav Tůma

zdroj: <http://www.jaroslavtuma.cz>

č. 15

Zdeněk Lauterbach

zdroj: Výroční zpráva ZUŠ J. L. Dusíka v Čáslavi, školní rok 2004 – 2005 – Čáslavské noviny

č. 16

Učitelství sbor LŠU J. L. Dusíka ve školním roce 1969 – 1970

zdroj: Almanach – 40 let Lidové školy umění Jana Ladislava Dusíka v Čáslavi 1930 - 1970

č. 17

Dětský pěvecký sbor v rámci oslav 700 let města Čáslavi

zdroj: Archiv manželů Machotkových, Čáslav

č. 18

Dechový orchestr mladých ZUŠ J. L. Dusíka

zdroj: Výroční zpráva ZUŠ J. L. Dusíka v Čáslavi, školní rok 2001 – 2002 - Čáslavské noviny

